

תורה כד

אָמְרוּ לִיה אֲמִצְעוּתָא דְעֵלְמָא הֵיבָא, זְקָפָא לְאַצְבְּעוּתֵיהּ, אָמַר לְהוּ הָבָא. אָמְרוּ לִיה, מוּ יִימַר, אָמַר אֵיתוּ אֲשֵׁלוּ וּמּוֹשְׁחוּ: (בכורות ח:)

(לשון רבנו זכרוננו לברכה)

א דע, שׂיש אור שהוא למעלה מנפשו ורוחין ונשמתיו, והוא אור אין סוף. ואף על פי שאין השכל משיג אותו, אף על פי כן רדיפה דמחשבה למרדף אבתרה. ועל ידי הרדיפה, אז השכל משיג אותו בכחינת 'מטי ולא מטי' (וזהו נח"א דף סה:). פי פאמת אי אפשר להשיג אותו, פי הוא למעלה מנפש רוח נשמה:

עוטה אור

בגמרא בכורות בסוגית סבי דבי אתונא¹ (דף ח:) מובא: אָמְרוּ לִיה זְקַנֵי אַתוּנָה לְרַבֵי יְהוֹשֻעַ בֶּן חֲנַנְיָה: אֲמִצְעוּתָא דְעֵלְמָא הֵיבָא - היכן הוא אמצע העולם, זְקָפָא לְאַצְבְּעוּתֵיהּ - זקף את אצבעותיו, אָמַר לְהוּ: הָבָא - אמר להם: כאן הוא אמצע העולם. אָמְרוּ לִיה: מוּ יִימַר - אמרו לו: מי יאמר שכאן אמצע העולם. אָמַר: אֵיתוּ אֲשֵׁלוּ וּמּוֹשְׁחוּ - תביאו חבלים ותמדדו. לְשׁוֹן רַבְנּוּ זְכָרוֹנּוּ לְבִרְכָה.

תחילה יבאר את עומק המדרגה של תורה זו, והוא שיש אור אין סוף ואם זוכה שתרדוף מחשבתו להשיגו, יכול להשיגו בבחינת 'מטי ולא מטי'.

א. דע², שׂיש אור, שהוא למעלה מנפשו ורוחין ונשמתיו - יש אור מקיף שהוא גבוה מנפש, רוח ונשמה של האדם, והוא אור אין סוף - אור הנקרא 'אין סוף', שאין לנו בו שום השגה, כי הוא גבוה מעל העולמות העליונים - אצילות, בריאה, יצירה ועשיה, שמהם נמשכים הנפש, הרוח והנשמה של האדם. והוא כינוי להקב"ה, שאין לו התחלה וסוף. ואף על פי שאין השכל משיג אותו, אף על פי כן רדיפה דמחשבה למרדף אבתרה - המחשבה רודפת להשיג אותו, ועל ידי הרדיפה, אז השכל משיג אותו בכחינת 'מטי ולא מטי'³ - מגיע ולא מגיע, דהיינו משיג ולא משיג, כמבואר בזהר פרשת נח (ח"א דף סה:)⁴. פי פאמת אי אפשר להשיג אותו, פי הוא למעלה מנפש רוח נשמה⁵, ובחינת אלו שלמעלה מהנשמה נקראות 'אין סוף'⁶. וזה שמשיג ממנו היא ההשגה לדעת מעט מגדולתו, ומבין מדוע אינו יכול להשיגו. כמבואר לקמן (אות ח) ש'תכלית הידיעה שלא תדע', היא בחינת 'מטי ולא מטי'⁷, שהיא השגה גדולה ונפלאה - להשיג ולא להשיג כאחת⁸, וזה פועל קדושה באדם⁹.

מקורות ועיונים

1. תורה זו היא התורה השניה על 'סבי דבי אתונא', והשאלות ששאלו את ר' יהושע בן חנניה. ורבינו מבאר את הסודות הרמוזים בשאלות ובתשובות אלו.
2. תורה זו נאמרה בברסלב באמצע קיץ תקס"ג, בליל שבת קודש בסעודת ראשונה, חיי מוהר"ן (אות נ"ט).
עוד כתב שם (באות ו'), את המעשה בארוכה, וד"ל: וְאֵז וְנִתְקַבְצוּ אֵלָיו פְּתָאוּם עַל אוֹתָהּ הַשְּׁבֵת, כִּי לֹא הָיָה אֵז זְמַן קְבוּץ כָּלֵל, וּבְתַחֲלָה הִקְפִיד הַקָּצֵת וְאָמַר שְׁאֵנוּ עוֹשִׂים לְעֲצָמֵנוּ שְׁבֵתִים. הִיגוּ כִּי הוּא בְּעֲצָמוֹ

עֲשֶׂה וְקָבַע לָנוּ שְׁבֵתִים לְבּוֹא אֵז אֲצֵלוֹ, וְעֲכָשְׁיוּ עֲשִׂינוּ לְעֲצָמֵנוּ שְׁבֵת עַל קְבוּץ. וְאַחַר כֵּן אָמַר, אֲנִי הֵייתִי רוֹצֵה לְעֲשׂוֹת אֵיזָה עֲנִין אוֹדוֹת הַגְּזוּרוֹת שְׁקוּרִין פּוֹיִנְקִטִין, שְׁנִשְׁמַע בְּעוֹלָם שְׁרוּצִים לְגוֹזֵר עַל יִשְׂרָאֵל חֵס וְשְׁלוֹם, הִינּוּ שְׁהִיָּה רוֹצֵה לְעֲסוֹק לְהַמְתִּיקָם וּלְבַטְלָם. אֵךְ כְּשֶׁאֲנִי בְּעֲצָמֵי מֵה אֲנִי, כִּי אֲנִי בְּעֲצָמֵי אִישׁ פְּשׁוּט, עַל כֵּן נִתְקַבְצוּ הָעוֹלָם פְּתָאוּם כְּדִי שְׁאוּכַל לְעֲשׂוֹת מֵה שְׁאֲנִי צְרִיךְ לְעֲשׂוֹת בְּזֵה וְכוּ'. וְאָמַר אֵז תּוֹרָה שְׁתִּי פְּעָמִים. בְּלִיל שְׁבֵת אָמַר הַתּוֹרָה 'אֲמִצְעוּתָא דְעֵלְמָא

מקורות ועיונים

הן נקראות 'אור מקיף' כי הן לא יכולות להיכנס לתוך הגוף, והשגתן היא בפעולתן על האדם מחוזה לו. (ע' עץ חיים שער ר' פרק ה'. ושער מ' פרק י"ב). והטעם שבחינות אלו דחיה ויחידה הן רק בבחינת מקיף, כי לרוב גדלותן הן בחינת 'אין סוף' כלפי האדם, ואין האדם יכול להשיגן ולהגבילן בכלי. וזהו שקרא כאן רבינו לאורות שמעל נפש, רוח ונשמה בשם 'אין סוף'. ובתוספת ביאור, בחינות אלו של נרנח"י הן מקבילות לעשר ספירות, באופן זה: נפש - הוא כנגד ספירת המלכות, רוח - הוא כנגד ספירות חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד ויסוד, נשמה - כנגד בינה, וחיה - כנגד חכמה, ויחידה - כנגד הכתר. וראה לקמן (תניינא, תורה פ"ג) שביאר רבינו, "אמתי אֶחָפְקָה, וְהִיא רְחֵקָה מִמֶּנִּי", הִנֵּנו זֶה עֶקֶר הַחֲכָמָה שִׁשְׁפִּיל שְׂרָחוֹק מִמֶּנּוּ הַחֲכָמָה, עכ"ל. ופירושו, שבחינה זו של 'תכלית הידיעה שלא תדע', היא בחינת 'חכמה' שהיא בחינת 'רחוק', והיא כנגד מקיף חיה, ולכן הוא נקרא אין סוף, כי אי אפשר להשיגו, וכ"ש מקיף היחידה הגבוה יותר שהוא כנגד הכתר.

7. כתב בלקוטי הלכות (יר"ד ח"א הלכות גילוח ג, י), וז"ל: עקר הוא האמונה, פי האמונה היא ההתחלה והפתח והשער לכנס בעבודת ה' ובהשגת אלקות, והיא הסוף והתכלית של כל הידיעות וההשגות, בבחינת 'תכלית הידיעה אשר לא נדע', שזהו בחינת אמונה, פי זהו התכלית של כל הידיעות וההשגות שיודעין ומשיגין שאי אפשר לידע כלל, רק להאמין בו 'תברך. וזהו בחינת (שע"ה מד, ו): "אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים", 'אני' - הוא בחינת מלכות, בחינת אמונה פינודע. וזהו "אני ראשון ואני אחרון", פי ההתחלה היא מהאמונה והסוף הוא האמונה פנ"ל, וכל מה שיודעין ומשיגין יותר בהשגת אלקותו 'תברך - נתחזק האמונה יותר יותר, וזהו עקר התכלית של כל ההשגות והידיעות וכו', פי כל ההשגות והידיעות הם רק בחינת 'מטי ולא מטי', בגין דלית מחשבה תפיסא ביה כלל. פי באמת על פי חקמות בודאי אי אפשר להשיגו ולידע ממנו כלל, פי יוכל לתעות בחקמתו מאד כדרך שגבוכו המחקרים, ורחמנא לצלן, עד שבאו לאפיקורסות גמור על ידי טעות חקמתם הנבוכה, ועל פן העקר היא האמונה וכו', עכ"ל.

8. כתב בלקוטי הלכות (א"ח ח"א הלכות נפילת אפים

היכא' (תורה יידן), שְׁמַדְבַּרְתָּ שֵׁם מִתְשַׁעֵה הַיְכָלִין דְּלֵא אֲתַדְבָּקִין וְלֵא אֲתִידְעִין וְלֵית מָאן דְּקָמָא בְּהוּ וְכוּ', עכ"ל.

ובחיי מוהר"ן (אות י"ח) מתואר כיצד היתה אמירת התורה, וז"ל: מְאָמַר אֶמְצָעוּתָא דְּעֵלְמָא וְכוּ', אֶמַר אוֹתוּ בְּיָרְאָה גְדוּלָה וּבְהַתְלַהְבוּת עֲצוּם וְנִשְׁגָב כֹּל כֶּף עַד שְׁלֵא יָכֵלוּ הַשׁוֹמְעִים לְהִבִּין כֵּל מַה הוּא אוֹמֵר, רַק נִכְתַּב אַחַר כֶּף בְּכַתִּיבַת יְדוּ וּבְלִשׁוֹנוֹ הַקְדוּשָׁה, עכ"ל. ובשיח שרפי קודש (ח"ב אות רע"ו), מובא: בְּעַת שְׁגֵלָה רַבְנוּ אֵת הַתּוֹרָה אֶמְצָעוּתָא דְּעֵלְמָא, בְּעֵרוּ פְּנֵיו מֵאֵד, עַד שֶׁפִּסָּה פְּנֵי בְּמִטְפַּחַת, וּמִהַצֵּד שְׁלֵא נִתְפָּסָה, רְאוּ אִיף שְׁלוּהֵט פְּנֵיו כְּאֵשׁ לְהִבָּה מִמֶּשׁ.

3. בחיי מוהר"ן (אות תר"ו), כתב וז"ל: לְרִשׁוּם הַמְּעֻשָׁה שֶׁל מְטִי וְלֵא מְטִי, שְׁהִיָּה (רבינו) מְרַדֵּף וְחִיקָל מְנַגֵּן, וְהַרְגִישׁ אֶז אֵת רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּר יוֹחָאי. בְּשַׁעֵה שְׁהִיָּה בְּבַחֲבִינַת מְטִי, לֵא שְׁמַע כֵּל אֵת חִיקָל מְנַגֵּן, וְאַחַר כֶּף פֶּשְׁחֹר בְּבַחֲבִינַת וְלֵא מְטִי, אֶז שְׁמַע קָצַת.

4. כן הביא רבינו את לשון הזוהר לקמן (באות ח'), וז"ל הזוהר בפנים: רִישָׁא דְסִתִּים נְתִיר לְעֵילָא, וְהָהוּא רִישָׁא אֶפִּיק מֵאי דְאֶפִּיק, וְלֵא יְדִיעַ, וְנִהִיר מֵאי דְנִהִיר, כֵּלָא בְסִתִּימוּ. רַעו דְמַחְשָׁבָה עֲלָאָה לְמַרְדֵּף אֲבַתְרִיָּה, וְלֵא תְנַהֲרָא מְגִיָּה. חַד פְּרִיסוּ אֶתְפְּרִיס (מחיצה בפני המוחין), וּמַגּוּ הָהוּא פְּרִיסָא בְרִדִּפוּ דְהִיָּא מַחְשָׁבָה עֲלָאָה, מְטִי וְלֵא מְטִי, עַד הָהוּא פְּרִיסָא, נִהִיר מַה דְנִהִיר. [תרגום: הראש היותר נסתר שלמעלה, ואותו הראש מוציא מה שמוציא, ולא ידוע, ומאיר מה שמאיר הכל בסתר. רצון המחשבה העליונה לרדף אחריו, ולהיות מואר ממנו. מסך אחד נפרס, ומתוף אותו מסך ברדיפת אותה מחשבה עליונה, מגיעה ולא מגיעה עד אותו מסך, מאירה מה שמאירה].

5. כמבואר בזוהר בראשית (ח"א דף כא.), וז"ל: אִי"ן סו"ף לית ביה רשומא כלל, וְלֵא תְלִיָּא שְׁאֵלְתָא בִּיָּה, וְלֵא רְעִינָא לְאֶסְתַּפְּלוּתָא דְמַחְשָׁבָה כֵּלָל. [תרגום: באי"ן סו"ף אין בו רושם כלל, ושאלה לא תלוינה בו, ולא רעיון להסתפלות המחשבה כלל].

6. פי, יש באדם חמש בחינות הנקראות 'נפש, רוח ונשמה חיה ויחידה', ג' הבחינות הראשונות נקראות 'אור פנימי', כי הן יכולות להיכנס כביכול לתוך גוף האדם (נפש בכבוד, רוח בלב, נשמה במוח, ע' עץ חיים שער א' פרק ג'), ואילו ב' הבחינות האחרונות 'חיה ויחידה'

ב וְדַע שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ אֶפְלוּ בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי, אֲלֵא עַל יְדֵי עֲשִׂיַת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה. כִּי עַל יְדֵי שִׂמְחַת הַמִּצְוָה נִשְׁלַם הַקְּרָשָׁה, וּמַעֲלָה הַחַיִּית וְהַקְּרָשָׁה שֶׁבְּקְלִיפּוֹת בְּבַחֲיַנַּת אַחַד עֶשְׂרֵם סְמָנֵי הַקְּטֹרֶת. כִּי הַקְּלִיפּוֹת הֵם בְּחִינַת מוֹתְרוֹת, וְהֵם בְּחִינַת 'עֲצָבוֹת' בְּבַחֲיַנַּת (מְשִׁלִּי י"ב) "בְּכָל עֵצָב יִהְיֶה מוֹתֵר". וְהֵם 'תְּקַפָּא דְדִינָא' בְּבַחֲיַנַּת (בְּרַאשִׁית ה' ט) "וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ". וְעַקֵּר הַשִּׂמְחָה הִיא בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (תְּהִלִּים ה' ח) "נִתְתָּה שִׂמְחָה בְּלִבִּי". וְגַלְתָּ הַשְּׂכִינָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת

עוֹטָה אוֹר

בבאר עתה, שכדי להשיג ב'מטי ולא מטי' את האור הגבוה ביותר, צריך דוקא מצוות מעשיות מעולם העשייה התחתון, ובתנאי שיעשו אותן בשמחה, כי השמחה היא היפך הקליפה, והיא זו שמבטלת אותה.

ב. וְדַע שְׂאֵי אֶפְשֵׁר לְהַשִּׁיג אוֹתוֹ אוֹר הַאֵין סוֹף אֶפְלוּ בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי - מְשִׁיג וְלֹא מְשִׁיג, אֲלֵא עַל יְדֵי עֲשִׂיַת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה - שִׂמְחָה מְאֹד עַל הַזְכוּת הַגְּדוּלָה, שֶׁהוּא נִבְחַר ע"י הַקַּב"ה לְהִיְוֹת יְהוּדִי, הַיְכוּל לְעֵשׂוֹת נַחַת רוּחַ וְתַעֲנוּג לְה' ית' ע"י קִיּוּם הַמִּצְוֹת. וְלִקְמוֹן יְבֵא, אִלוּ פְעוּלוֹת פּוֹעֵל הָאָדָם ע"י עֲשִׂיַת הַמִּצְוֹת בְּשִׂמְחָה, וּבֵאוֹת ח' יְבֵא, כִּי צַד זֹכֶה עַל יְדֵי זֶה לְהַשִּׁיג אֶת אוֹר הַאֵין סוֹף בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי. כִּי עַל יְדֵי שִׂמְחַת הַמִּצְוָה נִשְׁלַם הַקְּרָשָׁה כִּי ע"י הַשִּׂמְחָה עוֹלָה הַשְּׂכִינָה עִם נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה מֵהַגְּלוּת¹⁰, וּמַעֲלָה הַחַיִּית וְהַקְּרָשָׁה שֶׁבְּקְלִיפּוֹת, כִּי כָל חַיִּוֹת הַקְּלִיפּוֹת הִיא מְנִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹכָן, וְכַשְׁמַעֲלָה אֶת חַיִּוֹת הַקְּדוּשָׁה הַזֶּה וּמַחְזִירָה לְמְקוֹמָהּ, בּוֹזֵה נִשְׁלַמַת הַקְּדוּשָׁה, וְהַקְּלִיפּוֹת לֹא הַחַיִּוֹת מֵתַבְטְלוֹת מִמֵּילָא. וְזֶהוּ בְּבַחֲיַנַּת אַחַד עֶשְׂרֵם סְמָנֵי הַקְּטֹרֶת¹¹, שֶׁעַל יְדֵי הַקְּטֹרֶת הַקְּטוֹרֶת, וּבִזְמַן הַזֶּה ע"י אִמִּירַת פְּרִשַׁת הַקְּטוֹרֶת¹², מַעֲלִים אֶת נִיצוּצוֹת הַקְּדוּשָׁה שֶׁנִּפְלוּ לְתוֹךְ הַקְּלִיפּוֹת¹³. וּרְבִינּוּ מַחֲדֵשׁ, שֶׁאוֹתָהּ בְּחִינָה הִיא ג"כ בְּעֲשִׂיַת כָּל מִצְוָה בְּשִׂמְחָה, וְהַטַּעַם: כִּי הַקְּלִיפּוֹת הֵם בְּחִינַת מוֹתְרוֹת - הַשְּׂאִרִיּוֹת וְהַפְּסוּלֹת, וְהֵם בְּחִינַת 'עֲצָבוֹת', בְּבַחֲיַנַּת הַכְּתוּב (מְשִׁלִּי י"ב ט): "בְּכָל עֵצָב יִהְיֶה מוֹתֵר" - הַקְּלִיפּוֹת, שֶׁהֵן הַמוֹתְרוֹת הַנּוֹרָקוֹת הֵן בְּחִינַת 'עֲצָב'. וְהֵם תְּקַפָּא דְדִינָא - תּוֹקֵף הַדִּין, בְּבַחֲיַנַּת הַכְּתוּב בְּתוֹקֵף דִּין הַמְּבוּל, שֶׁנַּעֲשֶׂה ע"י עֲצָבוֹת, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרַאשִׁית ה' ט): "וַיִּתְעַצֵּב אֵל לְבוֹ" וְכַמְבֹּאֵר בְּזוֹהַר פְּרִשַׁת נח (ח"א דף ט"ג)¹⁴.

וְעַקֵּר מְקוֹם הַרְגֵשֶׁת הַשִּׂמְחָה הִיא בְּלֵב, כְּמוֹ שֶׁפָּתוּב (תְּהִלִּים ה' ח): "נִתְתָּה שִׂמְחָה בְּלִבִּי". וְגַלְתָּ הַשְּׂכִינָה שֶׁהִיא סְפִירַת הַמַּלְכוּת, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'לֵב'¹⁵ שֶׁהוּא שִׂמְחָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל, כִּי שׁוֹרֵשׁ הַשִּׂמְחָה

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

מִי שֶׁיִּבִּין עֲנֵגָן זֶה בְּשִׁלְמוֹת פִּי אִם הַזְכוּכִין לְזֶה, אֲשֶׁרִי לָהֶם. כִּי הַיְדִיעָה וְהַעֲדָר הַיְדִיעָה הֵם בְּחִינַת הַיְדִיעָה וְהַמְעַפֵּב (שִׁיתְבֹּאֵר לְקִמּוֹ), שֶׁבְּאִמַּת שְׁנִיָּהם אֶחָד, כִּי עַל יְדֵי שְׁנִיָּהם דִּיקָא נִמְשָׁךְ הַשְּׂגָה בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי, וְכ"ל.

9. כְּתַב בְּלִקוּטֵי הַלְכוּת (אֲבָן הַעֲזָר הַלְכוּת אִישׁוֹת ד' ט'), וז"ל: אֵף עַל פִּי שֶׁהִיא מְרַגָּה גְבוּהַ מֵאֵד מֵאֵד, שְׁאֵין זֹכִינִן אֲלֵיוֹ כִּי אִם גְּדוּלֵי הַצְּדִיקִים הַמְּבַחְרִים הַקְּדוּשִׁים מֵאֵד, אֵף עַל פִּי כֵן גַּם בְּאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים הַמּוֹשְׁכִים עֲצָמָם אֲלֵיוֹ יִתְבַּרֵּךְ לְעַבְדוֹ בְּאִמַּת, גַּם אֲצֵלָם נִמְצָא לְפַעְמִים שֶׁמַּגִּיעַ אֲלֵיהֶם אֵיזָה הַאֲרָה וְהַתְּנוּצָצוֹת אֲלֵקוֹת הַנִּמְשָׁךְ מִשֶּׁם בְּבַחֲיַנַּת הַתְּשָׁעָה הַיְכָלִין הַנִּבְלִי, וְכַמּוּבָן בְּהַתּוֹרָה 'אֲנָכִי' (סִימָן ד' בְּלִקוּטֵי חֶלֶק א') וְכוּ', שֶׁגַּם לְאֲנָשִׁים פְּשׁוּטִים נִפְתַּח לָהֶם אוֹר לְפַעְמִים

ד, טו), וז"ל: לְהַשִּׁיג אוֹר הַאֵין סוֹף עַל יְדֵי הַיְדִיעָה וְהַמְעַפֵּב דִּיקָא, בְּבַחֲיַנַּת מְטִי וְלֹא מְטִי פְנ"ל, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת 'תְּמַלִּית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדְע'. וְזֶה הַתְּמַלִּית אֵין מִי שְׁזוֹכָה, כִּי אִם הַצְּדִיקִים הַגְּדוּלִים בְּמַעֲלָה מֵאֵד. כִּי אֵף עַל פִּי שֶׁהַכָּל אוֹמְרִים שֶׁתְּמַלִּית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדְע, אֲבָל אֵין מִי שֶׁיִּדְע פְּרוּשׁ דְּבַר זֶה בְּשִׁלְמוֹת כִּי אִם מִי שֶׁאוֹחֵז בְּזֶה, דְּהֵינּוּ שְׁזוֹכָה לְזֶה עַל יְדֵי מַעֲשָׂיו הַטּוֹבִים, כְּאֲשֶׁר הַבְּנָי מִפִּי רַבְנּוּ וְז"ל, כְּמַבְאָר בְּשִׂחוֹתָיו הַקְּדוּשִׁים (שִׂחוֹת הַר"ן סִימָן ג; סִי מוֹתְרִין סִימָנִים רַפ"ב-רַפ"ג). וְאֵד כְּשֶׁזוֹכָה לְזֶה, אֵד הַיְדִיעָה וְהַעֲדָר הַיְדִיעָה, הַכָּל אֶחָד, כִּי עַל יְדֵי שְׁנִיָּהם דִּיקָא נִמְסַר הַיְדִיעָה וְהַשְּׂגָה, כִּי שְׁנִיָּהם אֶחָד, בְּבַחֲיַנַּת 'תְּמַלִּית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא נִדְע', שֶׁהִיא נִדְע' בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוּא הַעֲדָר הַיְדִיעָה, הוּא בְּעֲצָמוֹ הַיְדִיעָה. וְכַאֲמַת אֵין

מקורות ועיונים

11. וכמו שביאר בזה באורך בלקוטי הלכות (י"ד ח"ב הלכות ערלה ג, ה), וז"ל: וזה בחינת אחד עשר סממני הקטרת, שעל ידם מבררין כל הניצוצות הקדושה מן הקלפות, כי ברור הקדושה מן הקלפות על ידי אחד עשר סימני הקטרת, זה מה שמוציאין החיות מן הקלפה וכו', כי הקדושה היא לעולם בבחינת עשרה, כי אין דבר שבקדושה בפחות מעשרה (ברכות כא:), אכל חיות הקלפות היא בבחינת עשתי עשרה, כידוע, שזהו בחינת אחד עשר אלופי עשו, בחינת "עשתי עשר יריעות עזים" וכו', כמובא (שעה"כ תפילת השחר ג' דף י"ג טור א' בד"ה ונחזור). וזהו בחינת אחד עשר סממני הקטרת, הינו כי מחמת שעל ידי הקטרת, היו מבררין לברר הקדושה מעמקי הקלפות, על כן היה בהקטרת אחד עשר סממנים דקא, כדי להכניע ולהמתיק הדין בשרשו וכו', כי מקריבין דקא אחד עשר סממני הקטרת שזהו בחינת דינים, כי הדינים שהם אחיות הקלפות יונקים מבחינת אחד עשר. אבל כח הקטרת גדול כל כך, שדיקא על ידי זה על ידי אחד עשר סממני הקטרת, מוציאין מהם חיותם וכו'. וזה בחינת חלבנה שריחה רע שהיה בהקטרת (פריחות ו:), כי היו מבררין לערב בהקטרת חלבנה שריחה רע, ועל ידי זה הקטרת בבחינת דין, שמשם אחיות החלבנה שריחה רע, ועל ידי זה דיקא היו הקטרת מבררין כל הברורים מן הקלפות ונקללו בהקדושה, עד שגם החלבנה נכלל בהקטרת והעלה ריח טוב וכו'.

12. קיצור לקוטי מוהר"ן (אות ד), וז"ל: על ידי קטרת מעלין מהקלפות חיותם וזוכין לשמחה, כמו שכתוב (משלי כו, ט) "וקטרת ישמח לב", על-כן צריך לומר קטרת בכונה גדולה, כי עקר עליית כל ניצוצי הקדושה מעמקי הקלפות, היא על ידי קטרת, ועל ידי זה זוכין לשמחה.

13. כמבואר בשער הכוונות דרושי תפילת השחר, דרוש ג' (דף י"ג טור א' בד"ה ונחזור), ובפרי עץ חיים שער התפילה פרק ה'.

14. וז"ל: ולבתר וינתעצב אל לבו" - יהב תוקפא לדינא למעבד דינא. [תרגום: ואחר כך וינתעצב אל לבו" - נתן כח לדין לעשות דין].

15. כמבואר בתקוני זוהר (תיקון כ"א דף ט:), וז"ל: לב מבין, לב יודע, לב רואה, לב איהו שכינתא, דלא נטלא אלא דמא צח, דאיהי קרבנא דצלותא נקיבה בלא

בתפלתם אור האין סוף. אף לכל אחד מגיע לפי העולם והמדרגה שהוא בו, כי גם בעולם העשייה יש בחינת התנוצצות וכו'. ואף על פי שגם התנוצצות בעלמא הוא זכיה גדולה מאד באיזה מדרגה שהוא, אף על פי כן העקר הוא כשזוכה להמשיך חיות ושפע קדושה משם, שיהיה לו כח על ידי זה להחיות את עצמו אחר כך בכל מה שיעבר עליו ולעמד במלחמה, כי בודאי אחר כך כשחזור משם - מתגרין בו יותר ההיכלי תמורות כדרך שני בני אדם שנלחמים זה בזה וכו', כמבאר במקום אחר (סימן סה). וצריך להתגבר נגדם על ידי הרשימו טובה שנסאר מהתנוצצות הנ"ל, שעל ידי זה זוכה תמיד ביהודו ואחדותו ונעם דבקותו, ויוכל להמשיך על עצמו יראה על ידי זה לעמד נגד המתגרים בו, אם ישמר את הזכרון היטב לזכור בו יתברך בכל פעם, אחרי אשר כבר חמל עליו השם יתברך והאיר לו איזה התנוצצות.

10. ביאר בלקוטי הלכות (או"ח ח"ב ברכת ההודאה ו, ט), וז"ל: כל מה שמתגברין לעשות מצוה בשמחה - זוכין לאיזה בחינת צמיחת קרן ישועה, להוציא השכינה מהגלות ולעלות בכל העליות וכו', ששם מקור השמחה בחינת (ישעיה לה, י) "ושמחת עולם על ראשם". ואז ממשיכין שמחה יתרה ממקור השמחה, ואז יכולין לברר ביותר מהיכלי התמורות, ואז עולין יותר ויותר בעליות הנ"ל, עד שמשיגין מה שמשיגין מבחינת תשעה היכלין (דלקמן) בהשגה יתרה, ואז מתגדל השמחה יותר, ואז יכולין לברר מהיכלי התמורות יותר ויותר וכן הלאה. ואם היה הולך כל זה פסדר, בודאי כבר היה קץ הגאולה, שהוא על ידי שמחה פנ"ל, אבל עונותינו הטו אלה, שבכל פעם מתגבר הפעל דבר ומחטיא את ישראל ומגביר העצבות, בחינת (תהלים עח, מ): "יעציבוהו בישמון", בחינת בלבולי האמונה, שהיא בחינת עבודה זרה וכפירות שנגקראים 'עצבים' על שם העצבות, כמו שכתוב (תהלים קטו, ד): "עצביהם כסף וזהב" וכו'. ועל ידי זה אריכת הגלות, כי לא גלו ישראל אלא על שפסקו מהם אנשי אמונה וכו' (שפת קייט:), שזהו בעצמו בחינת עצבות פנ"ל. אבל גדולי הצדיקים שבכל דור מתייגעים בגדל כחם בכל דור, לעסק בתקון זה לשמח את ישראל על ידי הארת האמונה הקדושה בלבם בכל פעם וכו'.

'לב' שהוא שמחתן של ישראל, עקר גלותה פשעצבות שהם הקלפות גזברים עליה, בבחינת "ויתעצב אל לבו". וזה הוא פשיטתו ישראל מהגלות, פתיב (שעיה נה, יב) "פי בשמחה תצאו". ובשביל זה שעל ידי הקטרת מעליו מהקלפות היותם, פתיב בהם (משלי כו, ט) "קטרת ישמח לב". נמצא, פשעושה המצוה בשמחה, אזי מעלה השכינה שהיא המצוה שהיא שמחת הלב מבין הקלפות, וזהו בחינת מלכות העשיה העולה מן הקלפות:

ג ובשארם עושה איזה מצוה, יש פח בהמצוה לילה ולעורר כל העולמות לעבודת השם ותברך, בבחינת (שמות י, ט) "בנערינו ובזקנינו נלך בצאננו ובבקרנו נלך". וזה בחינת מלכות מלביש נצח הוד יסוד, שהם בלי החליכה. וזה בחינת (תהלים לו, לא) "תורת אלקיו בלב לא תמער

עושה אור

של ישראל נמשך מהשכינה, עקר גלותה – פשעצבות, שהם הקלפות, גזברים עליה ויונקים ממנה, וזהו בבחינת הכתוב: "ויתעצב אל לבו", שהקליפות שהן בחינת עצבות, התגברו על השכינה, שהיא בחינת לב'. וזה הוא פשיטתו ישראל מהגלות, פתיב (שעיה נה, יב): "פי בשמחה תצאו", כי אז יתבטלו הקליפות שהן עצבות, ועל ידי השמחה, השכינה תצא מהגלות ועימה יצאו ישראל¹⁶.

ובשביל זה, שעל ידי הקטרת מעליו מהקלפות היותם – את ניצוצות הקדושה של השכינה שיש בהן, פתיב בהם (משלי כו, ט): "קטרת ישמח לב"¹⁷, כי על ידי הקטרת, מתבררת ועולה הקדושה מהקליפות, ואין לקליפות מהיכן לינוק והן מתבטלות, היינו, שהעצבות שהיא הקליפה מתבטלת, ואז נעשית אצל השכינה שמחה¹⁸.

נמצא, שגם פשעושה המצוה בשמחה, אזי מעלה השכינה, שהיא המצוה¹⁹, כי קדושת השכינה מלוכשת בעשיית המצוות²⁰, שהיא גם שמחת הלב, כי היא שורש השמחה של ישראל, מבין הקלפות, כי יש לשמחה שבמצוה את אותו הכח כמו קטורת, לבטל את העצבות של הקליפות. וזהו בחינת ספירת מלכות דעשיה – הספירה האחרונה של עולם העשיה²¹ העולה מן הקלפות²², המלכות היא הספירה הנמוכה ביותר, ויש לקליפות יניקה ממנה, ועל ידי עשיית המצוה בשמחה, מתבטלת יניקת הקליפות ממנה, והיא עולה מביניהם ומלבישה את הספירות הגבוהות יותר, וכדלהלן.

לאחר שביאר, שע"י קטורת מתבטלות הקליפות, וה"ה ע"י עשיית מצוה בשמחה, שזו אותה בחינה. יבאר עתה, שע"י יכולה ספירת המלכות דעשיה לעלות כביכול ברגליה, כי התבטלו הקליפות המכבידות ותופסות את רגליה.

ג. ובשארם עושה איזה מצוה בשמחה, יש פח בהמצוה לילה ולעורר כל העולמות²³ לעבודת השם ותברך, בבחינת הכתוב שמשוה רבינו עונה לפרעה כששאלו מי הם ההולכים להקריב לה' במדבר (שמות י, ט): "בנערינו ובזקנינו נלך, בצאננו ובבקרנו נלך", כי על ידי מצות קרבן פסח' שיקריבו בשמחה, יתעוררו כל העולמות וכל אשר בהם לעבודת ה' יתברך²⁴.

וזה בחינת ספירת מלכות של עולם העשיה מלביש את הספירות נצח הוד יסוד' של עולם העשיה, שהם בלי החליכה, כי נצח' הוא בחינת רגל ימין, והוד' הוא בחינת רגל שמאל²⁵, ויסוד' הוא בחינת אות

מקורות ועיונים

"פי בשמחה תצאו" וגו', וזמנין ישראל לנפקא מן גלותא, פהאי שמחה, ומאן איהי פנסת ישראל. [תרגום: שמחה' - זו פנסת ישראל. ושמחה הרי פרושה, פכתיב "פי בשמחה תצאו" וגו'. ועתידים ישראל לצאת מהגלות בשמחה הזו, ומי זו? פנסת ישראל].

חובין ובלא פסולת וכו'. [תרגום: לב מבין, לב יודע, לב רואה, הלב הוא שכינה, שלא נטולת אלא דם צח, שהיא קרבן של תפלה נקיה בלי תטאים וכלי פסולת].
16. ראה בווהר ויקרא (ח"ג דף ה, ט): "שמה' - דא פנסת ישראל (השכינה). ושמחה הא אוקמוה, פדכתיב

מקורות ועיונים

21. בכל אחד מארבעת העולמות, 'אצילות בריאה יצירה עשיה', ישנם עשר ספירות פרטיות של אותו עולם. (ומלכות של עולם עליון גבוהה מכתר של עולם שתחתיו, כגון מלכות דיצירה גבוהה מכתר דעשיה). וכאן מדובר על הספירה התחתונה ביותר, שהיא 'מלכות דעולם העשיה'.

22. כתב בלקוטי הלכות (נפילת אפים ד, א), [ודבריו הם הקדמה לכל סדר העליות המבוארות כאן בתורה זו], וז"ל: כָּל הַבְּחִינֹת הַמְּבֹאָרִין בַּתּוֹרָה זֶה, דְּהֵינּוּ שְׁמַלְכוּת עוֹלָה מִן הַקְּלִיפּוֹת, וּמְלָכוּת מְלִבִּישׁ וְעוֹלָה לְבְּחִינַת 'נֶצַח הוּד יְסוּד', וְנֶצַח הוּד יְסוּד לְחֶסֶד גְּבוּרָה תְּפָאֶרֶת, וְחֶסֶד גְּבוּרָה תְּפָאֶרֶת לְחֶכְמָה בִּינָה דַעַת וְכוּ', כֵּן זֶה הוּא פְּנֵינַת סֵדֵר הַתְּפִלָּה, שְׁאוּמְרִים מִתְּחִלָּה קְרִבְנוֹת וְקִטְרֵת, וְאַחַר כֵּן פְּסוּקֵי דְזִמְרָה, וְאַחַר כֵּן בְּרַכַּת קְרִיאַת שְׁמַע, וְאַחַר כֵּן הַתְּפִלָּת שְׁמוֹנֶה עָשָׂר וְכוּ', שְׁעַל יְדֵי כֵּן זֶה עוֹלֵין הַעוֹלָמוֹת בְּבְחִינֹת הַמְּבֹאָרִין בַּתּוֹרָה הַזֶּה, שְׁמַלְכוּת עוֹלָה מִן הַקְּלִיפּוֹת, וּמְלָכוּת מְלִבִּישׁ 'נֶצַח הוּד יְסוּד' וְכוּ' וְכוּ'. וְרַבְנוּ ז"ל גָּלוּהוּ וְבָאֵר, שֶׁכֵּן סוּד עֲלִיַת הַעוֹלָמוֹת בְּבְחִינַת הַזֶּה, נַעֲשִׂין עַל יְדֵי עֲשִׂית הַמְּצוּהָ בְּשִׁמְחָה. נִמְצָא, שְׁעֲשִׂית הַמְּצוּהָ בְּשִׁמְחָה וּבְחִינַת סֵדֵר הַתְּפִלָּה, הֵם בְּחִינַת אַחַת, שְׁעַל יָדָם עוֹלִין הַעוֹלָמוֹת וְכוּ', עַד שְׁזוֹכִין עַל יְדֵי זֶה לַעֲלוֹת עַד הַפֶּתַח, לְכַרֵּךְ וּלְתַקֵּן בְּחִינַת הַמְּסֻדֵר וְהַמְּיֻשָּׁב אֶת הַמַּחֲזִין, שְׁעַל יְדֵי זֶה זוֹכִין לְהַשִּׁיג אוֹר הָאֵין סוּף בְּבְחִינַת 'מְטִי וְלֹא מְטִי', שְׁעַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין בְּחִינַת הַתְּשׁוּעָה הַיְכָלִין (כדלקמן).

23. פי', תחילת התפילה מתחילה מתיקון העולם התחתון ביותר, עולם העשיה, וגם בעולם הזה מתחילים בספירת המלכות הנמוכה ביותר, וכשהיא נתקנת היא הולכת ועולה, ואז כל בחינה עולה ומלבישה לבחינה הגבוהה ממנה, ובכך מתעוררים כל העולמות, עשיה, יצירה, בריאה ואצילות, על כל פרטי עשר ספירותיהם, לעשות את עבודת ה' ית' שמוטלת עליהם.

24. כך ביאר במי הנחל כאן, וז"ל: היינו שמשה אמר לפרעה שעל ידי מצות הקרבן פסח שנקריב בשמחה, נעורר כל העולמות וכל אשר בהם לעבודת השם יתברך, וימשיכו ברכה ושכל ואמונה לתוך ברכת ישראל.

25. כמבואר בתקוני זוהר בהקדמה (דף יז.): 'נצח והוד תרין שוקין' (היינו, שהם שני הרגלים ימין ושמאל).

17. כתב בפרי עץ חיים (שער התפילה פ"ה), וז"ל: בתחילה אנו מעלין עשר ספירות דקדושה המתלבשים תוך הקליפות, בסוד (תהלים קג, יט) "וּמְלָכוֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה" (פי', ספירות דקדושה ירדו להיות מלוכשים בקליפות כדי להחיותן, ועי"ז הקדושה מושלת בטרא אחרא), על ידי פטום הקטורת הנאמר תיכף אחרי קרבן התמיד וכו'. כי הקדושה ההיא, היא בחי' י"א סימני הקטורת, שהם י' פנימים, ואחד עשר הוא האור המקיף עליהם וכו', כי אלו הם חיות הקדושה שמחיה את הקליפות, ועתה אנו מעלים אותם מתוך הקליפות, אל תוך הקדושה דעשר ספירות דעשיה עצמו, והיינו ע"י פטום הקטורת מסתלקין מן הקליפות, עכ"ל. ובשעה"כ (תפילת השחר דרוש ג) הוסיף וז"ל: ולכן כיון שהקדושה והחיות שבהם מסתלק מהם, אז נשארים הם מתים.

18. ביאר בלקוטי הלכות (אבן העזר פריה ורביה ג, ה), וז"ל: קִטְרֵת מְשִׁיף שְׁמָחָה, בְּבְחִינַת (מְשִׁי כו, ט) "קִטְרֵת יִשְׂמַח לֵב". וְעַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַקְּדוּשָׁה וְהַשְׁמָחָה שְׁנֹבְרֵי עַל יְדֵי הַקְּטֹרֶת, הוּא שְׁמֵהֶפְכִין הֵיגוֹן וְאַנְחָה, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַסְּטָרָא אֲחֵרָא, לְשִׁמְחָה לְסְטָרָא דְקְדוּשָׁה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת חֲלֻבְנָה שְׂרִיחָה רַע שֶׁהִיָּה בְּקִטְרֵת (פְּרִיטוֹת ו:), שְׁמַרְמֵז עַל בְּרוּר הַקְּדוּשָׁה מִתַּקְּף הַסְּטָרָא אֲחֵרָא וְהַקְּלִיפּוֹת, פְּדִיּוּעַ בְּפִתְכִים (פְּרִי עֵץ חַיִּים, עוֹלָם הַעֲשִׂיָּה, פָּרָק ד). הֵינּוּ בְּחִינַת הַזֶּה, כִּי קִטְרֵת מְבַרְרֵת וּמַעֲלָה הַקְּדוּשָׁה מַעֲמָקֵי עֲמָקֵי הַקְּלִיפּוֹת פְּדִיּוּעַ, שְׁאִין דָּבָר שְׁיַעֲלֶה הַקְּדוּשָׁה מַעוֹמָק הַסְּטָרָא אֲחֵרָא כְּמוֹ הַקְּטֹרֶת. וְעַל כֵּן צְרִיכִין לוֹמַר קִטְרֵת בְּכֻנְיָה גְּדוּלָּה מְאֹד (וְהָרַב וְיִקְהֵל רִיט), פְּמוּבָא בְּכֻנְיָה הָאֲר"י (פְּרִי עֵץ חַיִּים שֶׁם פָּרָק ה), שְׁזָהוּ מוֹעִיל מְאֹד לְתַשׁוּבָה לְשׁוּב מִתּוֹךְ עֲמָק הַחֲשׂוֹף וְהַסְּטָרָא אֲחֵרָא לְהַשִּׁים יְתִבְרֵךְ, כְּמִבְּאֵר בְּהַסְדוּר שֶׁל הָאֲר"י ז"ל אֲצֵל קִטְרֵת, הֵינּוּ פִּנְיָל, כִּי קִטְרֵת הִיָּה בְּהֵם חֲלֻבְנָה שְׂרִיחָה רַע, שְׁמַרְמֵז עַל הַסְּטָרָא אֲחֵרָא - שְׁגָם כֵּן נִכְלָלָה בְּהַקְּדוּשָׁה בְּתוֹךְ הַקְּטֹרֶת הַמְּשֻׁמַּח לֵב, שְׁזָהוּ בְּחִינַת הַזֶּה לְשִׁמְהֶפְכִין הֵיגוֹן וְאַנְחָה, שֶׁהֵם תַּקְּף הַסְּטָרָא אֲחֵרָא וְהַקְּלִיפּוֹת - מְהַפְּכִין אוֹתָם לְשִׁמְחָה, שְׁזָהוּ עַקֵּר שְׁלֵמוֹת הַקְּדוּשָׁה וְהַשְׁמָחָה, עכ"ל. (וע"ע להלכות נט"י לסעודה ו, ס).

19. כמבואר בזוהר בראשית (ח"א דף כד.), וז"ל: בְּגִין דְּצִלוֹתָא אִיְהִי מְצוּהָ וְנָא שְׁכִינְתָא. (בְּגִלְל שְׁתַּפְּלָה הִיא מְצוּהָ, וְזוֹ שְׁכִינָה).

20. כן ביאר בפרפראות לחכמה (אות ב').

אֲשׁוּרִיּוֹ, שְׁחִיא הוֹלֶכֶת לְעוֹרָר. וְזֶה בְּחִינַת (שם סה, כה) "הַלִּיכּוֹת אֵלַי מִלְּבַי בִּקְדָשׁ" – כְּשֹׁמְעֵלִין מִלְּכּוֹת לְתוֹף הַקְּדָשָׁה, הִיא מִלְּבָשֶׁת אֶת "הַלִּיכּוֹת אֵלַי" אֶת נְצַח הוֹד יְסוּד, לִילֵף וּלְעוֹרָר כָּל הַדְּבָרִים לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ:

ד וְעַל יְדֵי הַהֲתַעֲרָרוּת, הֵינּוּ עַל יְדֵי הַלִּיכָה, נִמְשָׁף בְּרָכָה לְכָל הַעוֹלָמוֹת. וְזֶה בְּחִינַת נְצַח הוֹד

עוֹטָה אֹר

ברית קודש. והנה, בכל ספירה ישנו אור פנימי ואור חיצוני, ועל ידי עשיית המצוות בשמחה, שעל ידה עולה ה'מלכות' מהקליפות, אזי האור הפנימי של ספירת ה'מלכות' עולה ומקיף ומלביש את האור החיצוני של הספירות 'נצח הוד יסוד' שלמעלה ממנה, והכל בעולם העשיה²⁶. ואז, כשה'מלכות' מלבישה את האור של הספירות 'נצח הוד יסוד'²⁷, יש לה כח ללכת ולעורר את כל העולמות לעבודת ה' יתברך.

וְזֶה בְּחִינַת הַכְּתוּב (תהלים לו, לא): "תִּזְרַת אֶלְקִינוּ בְּלָבוֹ, לֹא תִמְעַד אֲשׁוּרִיּוֹ"²⁸ – התורה שהיא תרי"ג המצוות²⁹, כשנעשית בלבו, היינו, בשמחה, כי השמחה היא בלב כנ"ל, בזה זוכה שלא יחליקו צעדיו, ויוכלו ה'רגלים' של בחינת המלכות לעלות ולעורר את כל העולמות, כמו שנתבאר שְׁחִיא – ה'מלכות', מלבישה את הספירות 'נצח הוד יסוד', שהן בחינת 'רגלים', ועל ידי זה היא הוֹלֶכֶת לְעוֹרָר את כל העולמות לעבודת ה' יתברך. וְזֶה בְּחִינַת הַכְּתוּב (שם סה, כה): "הַלִּיכּוֹת אֵלַי מִלְּבַי בִּקְדָשׁ"³⁰, כִּי כְּשֹׁמְעֵלִין את ספירת 'מְלָכוֹת' מִבֵּין הַקְּלִיפּוֹת לְתוֹף הַקְּדָשָׁה, שזוהי בחינת 'מלכי בקודש'³⁰, כִּי כְּשֹׁמְעֵלִין את ספירת אֵלַי, אֶת נְצַח הוֹד יְסוּד, שהם בחינת רגלים, לִילֵף וּלְעוֹרָר כָּל הַדְּבָרִים – העולמות (וכנ"ל) לְעִבּוּדַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ.

ד. וְעַל יְדֵי הַהֲתַעֲרָרוּת, הֵינּוּ עַל יְדֵי הַלִּיכָה, שהיא בחינת ההליכה של המלכות, המעוררת את כל העולמות לעבודת ה' יתברך, נִמְשָׁף בְּכַח הַעֲלִיּוֹת בְּרָכָה לְכָל הַעוֹלָמוֹת, וענין הברכה הוא ירידת השפע מהאין סוף ברוך הוא, הגבוה מהכל, אל כל העולמות. וכל הברכות הבאות מלמעלה, צריכות לבוא תחילה למידה התחתונה, שהיא ספירת המלכות – הנקראת 'שכינה', ולכן דוקא ע"י ההתעוררות, היינו, ההליכה של השכינה הנ"ל, יתעוררו הידים להוריד את הברכה מהאין סוף ברוך הוא³¹. וְזֶה רְגֵלֵי הַהֲלִיכָה, הֵן בְּחִינַת:

מִקּוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

חצוניות חג"ת דעשיה, ופנימיות מלכות דעשיה מלבשת לחצוניות נה"י דעשיה, וחיות הקליפות שעלו בקטורת, מלבישים לחצוניות מלכות דעשיה, עכ"ל.²⁸ פשט הפסוק: ע"י שעוסק בתורת ה', עד שזוכר בלבו את התורה, בזה יזכה שלא יחליקו צעדיו, א'שוריו' – הם רגליו שפוסע בהם.

29. על פי הפרפראות לחכמה, אות ג' וד'.

30. "רְאוּ הַלִּיכּוֹתֶיךָ אֱלֹהִים הַלִּיכּוֹת אֵלַי מִלְּבַי בִּקְדָשׁ", ופירש"י: כלומר, לאלו נאה לך להושיע, שכשראו הליכותיך בקדושתך בים (בקריעת ים סוף).

31. כמבואר ענין זה בפרי עץ חיים (שער חזרת

העמידה, פרק ד' בד"ה ונבאר עתה ענין מברכת כהנים), וז"ל: תקנו ברכת כהנים קודם שים שלום, שהוא נשיאת כפים'. וידוע שהברכה שורה בנשיאת כפים, לפי שיש

26. כמבואר כל זה בפרי עץ חיים (שער התפילה פרק ה'), וז"ל: שאר חלקי העשייה, נתקנו ע"י תורה שבעל פה, שהוא פרק איזהו מקומן, שאנו מעלין פנימיות ג' אחרונות דעשיה (נצח, הוד ויסוד דעשיה), ונעשין חיצוניות (מלבישים מבחוץ) אל חיצוניות דג' אמצעיות דעשיה (חסד, גבורה, ותפארת דעשיה). ועולה פנימיות מלכות דעשיה ונעשית חיצוניות, אל חיצוניות ג' תחתונים דעשיה (פי', על החלק החיצוני דנצח, הוד ויסוד דעשיה, להלביש את פנימיות המלכות, ונעשית חיצוניות אליו, וכל זה אחרי שהחלק הפנימי של נה"י עלה כבר לחג"ת דעשיה), עכ"ל.

27. ענין העליות הנ"ל נתבארו היטב במשנת חסידים (מסכת תפילת העשיה פרק ח' משנה ב'), וז"ל: ועתה (במשנת איזהו מקומן) עולים פנימיות נה"י דעשיה ומלבישים

יסוד מלבישין את חסד גבורה תפארת, שהם הידים, שמושם כל הברכות. וזה בחינת (בראשית ל: ל) "ויברך ה' אתך לרגלי". נמצא, שעולין הרגלין בבחינת ידים, בבחינת (שופטים ד: כד) "ותלך יד

עוטה אור

ספירות נצח הוד יסוד³² שמתעלות על ידי ההליכה, ואז הן מלבישין את ספירות חסד גבורה תפארת של עולם העשיה, הנמצאות מעליהן, כי פנימיות ספירות נצח הוד יסוד' עולה ומלבישה את חיצוניות ספירות חסד גבורה תפארת³³ שעליהן, שהם בחינת הידים, שמושם כל הברכות, כי חסד' הוא בחינת יד ימין, וגבורה' היא בחינת יד שמאל, ותפארת' היא בחינת כלליות הידים, ולכן מהם נמשכת ברכה לכל העולמות.

וזה בחינת הכתוב שאמר יעקב ללבן (בראשית ל: ל): "ויברך ה' אתך לרגלי"³⁴ כי על ידי שיעקב זכה לעשות את המצוות בשמחה ונתן כח ברגלים ללכת, ולעורר את כל העולמות לעבודת ה' יתברך³⁵, נמשכה הברכה גם לרגלי, היינו אל הרגלים שהם נצח הוד ויסוד, ממקום הברכה שהוא בידים שהם חסד גבורה ותפארת. נמצא, שעולין הרגלין' שהם ספירות נצח הוד יסוד' בבחינת ידים' שהן חסד גבורה תפארת, כי זה שהרגלין מלבישים את הידים, נקרא שהרגלין נעשים בחינת ידים, בבחינת הכתוב (שופטים ה: כד): "ותלך יד בני ישראל הלוח וקשה"³⁶, הרי, שהזכיר ידים ואמר בהן לשון 'הלוך' (השייך לרגלים), כי הרגלין עלו לידים, ובכח זה ניצחו ישראל את אויביהם.

מקורות ועיונים

הנשרפים - הוד לגבורה, 'בחטאות הצבור' - יסוד לתפארת.

34. פשט הפסוק: שה' בירך אותך בגללי, ורגל הוא כמו לסיבתי. אמנם רבינו ידקדק מזה שכתוב דוקא בלשון רגלי, שהברכה באה לרגלים.

35. כן ביאר במי הנחל, וז"ל: זה הפסוק אמר יעקב ללבן, כי יעקב זכה לעשות המצוות בשמחה, כי עליו נאמר (תהלים יד, ז) "גל יעקב ישמח ישאל", ועל ידי זה זכה לילך ולעורר כל העולמות לעבודת השם יתברך, ועל ידי זה נמשך ברכה לכל העולמות וכל אשר בהם. וזה "ויברך ה' אתך" - היינו שבירך השם את לבן, "לרגלי" - בשביל רגלי, היינו בשביל הכח שנתתי בהרגלין שילכו לעבודת השם יתברך.

36. פשט הכתוב מדבר על הכנעת יבין מלך כנען, כי אחר שהרגה יעל את סיסרא שר צבאו, הכניע אלהים את יבין מלך כנען לפני ישראל, וישראל נהגו בו ביד קשה עד שהכריתו אותו לגמרי. ובמי הנחל שילב את פירוש הפשט עם ביאור רבינו, וכתב וז"ל: זה הפסוק נאמר בעת שכבשו ישראל את סיסרא, ויעל הרגה אותו, שזה היה מחמת שישראל עשו תשובה ועשו המצוה בשמחה, (נראה להוסיף, שהכוונה היא למצות מילה, כמו שכתוב בפסוק שם "בפרוע פרעות", ועל מצות מילה נאמר

בהם יו"ד אצבעות, הרומז ל' ספירות. וכל ברכות הבאות לעולם, צריך לבוא קודם למדה אחרונה (מלכות) שהיא כנסת ישראל, ומשם יורדין לעולמות. וכשרצה הקב"ה לזכות את ישראל ולברך אותם, נתן להם התורה, שהיא המישרת ומדרכת אותנו את הדרך אשר נלך בה, ואת המעשה אשר נעשה. וציוה לכהנים שהם מצד החסד שיברכו את ישראל, וגילה להם את הסוד, שצריכין קודם להמשיך הברכה מאין סוף עד אין תכלית, ומשם יתברכו ישראל מהאל ית'. ואמר הכתוב (בברכת כהנים במדבר ו, כג) "פה תברכו את בני ישראל", 'כה' - שהיא מידה עשירית (ספירת המלכות - השכינה) הנקראת 'אין תכלית', ועל ידה נמשכו כל פעולות עולם הזה, ובה נעשה כל הניסים וכל הנפלאות, שנאמר (שמות ז, יז) "פה אָמַר ה'", וציוה לכהנים שימשכו הברכה למדת 'כה', וממנה לישראל. וזהו "פה תברכו" - למדת 'כה'. "תברכו" - אתם הכהנים, מאין סוף עד לאין תכלית.

32. הגם שהרגלים הן רק ספירות נצח הוד, מ"מ גם ספירת היסוד נחשבת כרגל שלישית כידוע.

33. כמבואר בפרי עץ חיים, שער התפילה פרק ה', ובמשנת חסידים (שם משנה ג'), וז"ל: כיצד, בפסקת איזהו מקומן' - נצח מלביש לחסד, 'בפרים

בני ישראל הלוף וקשה". ועקר הברכות מידים, בבחינת (ויקרא ט, כב) "וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם", וכמו שכתוב (בראשית מט, כד) "מידי אביר יעקב משם רעה אכן ישראל":

ה ועקר הברכה שנשפיעין מהידים, הם שכל. וכשבאים למטה, נעשים לכל אחד ואחד כפי רצונו, כמו שכתוב (תהלים קמה, טז) "פותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון". פכן מי שהוא בעל נפש, צריך לבזן רצונו שימשיך ברכת שכל, בבחינת (בראשית מח, יד) "שכל את ידיו", ובבחינת (שמות טו, יז) "מקדש ה' פוננו ידיו". וזה בחינת 'חסד גבורה תפארת שמלבישין את חכמה בינה דעת': ו צריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל, פי אין לסמוך על השכל בעצמו, פידוע. וזה

עוטה אור

והראיה שעקר הברכות הן מידים³⁷, כי היא בבחינת הכתוב (ויקרא ט, כב): "וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם"³⁸, וכמו שכתוב כשירך יעקב את יוסף (בראשית מט, כד): "מידי אביר יעקב, משם רעה אכן ישראל"³⁹, הרי, שהברכה שקיבל יוסף, שזכה להיות הרועה של ישראל, באה מבחינת 'ידים'.

ה. ועקר הברכה שנשפיעין מהידים, הם שכל⁴⁰. וכשבאים למטה הם נהפכים מבחינת 'שכל' אפילו לדברים גשמיים, כי נעשים לכל אחד ואחד כפי רצונו⁴¹, כמו שכתוב (תהלים קמה, טז): "פותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון" - שהברכה הנשפעת מבחינת ה'ידים', נעשית לכל אחד כפי רצונו. פכן מי שהוא בעל נפש⁴² - שנפשו השכלית שולטת על נפשו הבהמית, צריך לבזן רצונו⁴³, שימשיך מבחינת ה'ידים' ברכת שכל, דהיינו, שזוכה לשכל וידיעה בהשגת האור אין סוף⁴⁴, בבחינת הכתוב בברכת יעקב למנשה ואפרים (בראשית מח, יד): "שכל את ידיו", היינו, שהמשיך מבחינת ה'ידים' ברכת שכל וחכמה למנשה ואפרים⁴⁵, כי הם כיוונו את רצונם להמשיך ברכת שכל⁴⁶, ובבחינת הכתוב (שמות טו, יז): "מקדש ה' פוננו ידיו", ו"מקדש" הוא בחינת 'דעת'⁴⁷, כמו שאמרו חז"ל (ברכות לג): "כל מי שיש בו דעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו"⁴⁸, ואמר על "מקדש ה'" (שהוא בחינת הדעת) "כוננו ידיו", לומר ש'הדעת' נמשכת על ידי בחינת ה'ידים' שהן כלי הברכה⁴⁹. וזה הידים בבחינת 'הקמה בינה דעת' של עולם העשיה הנמצאות מעליהן, כי על ידי שמכוין להמשיך מה'ידים' ברכת שכל, מתעלה פנימיות ספירות 'חסד גבורה תפארת', ועולה ומלבישה את חיצונית ספירות 'חכמה בינה דעת'⁵⁰, שהן בחינת שכל וחכמה. ואזי נמשכת בחינת ה'שכל' מהספירות 'חכמה בינה דעת' דרך ה'ידים' אל האדם, והוא זוכה להשיג את ברכת השכל שבספירות אלו.

לאחר שביא, כיצד כל מדרגה נמוכה מלבישה את המדרגה העליונה ממנה, ובזה ספירת המלכות גדלה, כי מתחילה קיבלה 'רגלין', ואח"כ 'ידין', ואח"כ 'מוחיין'. יבאר עתה, את המדרגה הגבוהה מכל זה, והיא בחינת ה'אמונה', שצריך להמשיך אותה אל המוחין.

ו. וצריך להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל, פי אין לסמוך על השכל בעצמו, פידוע⁵². וזה

מקורות ועיונים

אָלָא עַל יְדֵי הַצַּדִּיק. פִּי הַצַּדִּיק יֵשׁ לוֹ יְדִים בְּמָה לְקַבֵּל, דְּהֵינּוּ אֲהָבָה וְיִרְאָה, פִּי הֵם הַיְדִים לְקַבֵּל בְּהֵם כֵּל הַשְּׂפָעוֹת וְכָל הַבְּרָכוֹת.

38. בזוהר פרשת יתרו (ח"ב דף טו), איתא: פתח ואמר 'וישא אהרן את ידיו וכו', אלין אינון עשרה די ממנן על פרישו דידין לעילא לנטלא ההוא צלותא,

שנעשית תמיד בשמחה [ע' שבת דף קל], והיא בספירת היסוד שהוא כולל הרגלין, ורו"ק), על ידי זה עלו הרגלין בבחינת ידים בבחינת 'וּמַלְבִּישֵׁן יָדָיו' שג' ישראל הלוף וקשה על יבין מ'ך' כנען עד אשר הכריתו את יבין מ'ך' כנען".

37. ענין זה מבוואר גם לקמן (תורה פ"ח), וז"ל: ידוע, פי ההשפעות והברכות אי אפשר להם לבוא לעולם

מקורות ועיונים

סמיכת החכמים, וכמו שפירש בפסוק זה רבינו בחיי, וז"ל: "והיתה הברכה חלה עליהם בסמיכה זו, כאשר כתוב ביהושע (במדבר כז, כג) "וַיִּסְמְךָ אֶת יָדָיו עָלָיו", כדי שיאצל רוח הקדש על הנסמך. ומזה הענין היתה 'הסמיכה' בזמן החכמים. גם ברכת כהנים בנשיאת כפים, כי לא יתכן לכהן לנושא את כפיו שיסמוך את ידיו על כל אחד ואחד מישראל, ועל זה היה פורש כפיו למעלה, כדי להאציל כח הברכה למטה ממקור הברכה העליונה, והוא "שֶׁכַּל אֶת יָדָיו" מלשון שכל וחכמה, כי נתכונן בעשר אצבעות ידיו להמשיך הברכה ממקור החכמה והשכל, וכן אמר התרגום: 'אחכמינון לידוהי', כענין (תהלים קלד, ב) "שָׂאוּ יְדֵיכֶם קִדְשׁ וּבְרַכּוּ אֶת ה'", "קודש" - היא החכמה שהיא מקור הברכה, עכ"ל.

46. מי הנחל, וז"ל: יעקב על ידי שמחת מצותו, [כי עליו נאמר (תהלים יד, ז) "יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל"], זכה שימשיך בברכתו בידי ברכת שכל למנשה ואפרים, כי הם כוונו רצונם לעיקר הברכה - ברכת שכל.

47. כן ביאר רבינו גם לקמן (תורה פ"א), וז"ל: הַמְקַדֵּשׁ הוּא בְּחִינַת דַּעַת, דְּאֵיתָא בְּגִמְרָא (בְּרִכּוֹת לג.) 'כָּל מִי שֵׁישׁ בּוֹ דַּעַת כְּאֵלוֹ נִבְנָה בֵּית הַמְקַדֵּשׁ בְּיָמָיו, שְׂבִיבֵית הַמְקַדֵּשׁ נִתְּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת (שמות), וְדַעַת נִתְּן בֵּין שְׁתֵּי אוֹתִיּוֹת.

48. ודרשה שם הגמ': אמר רבי אלעזר: כל אדם שיש בו דעה - כאילו נבנה בית המקדש בימיו; דעה נתנה בין שתי אותיות [דהיינו בין שני שמות הקודש, שנאמר (שמות א' ב, ג) "כִּי אֵל דַּעַת ה'"] (היינו, שידעת נכתבה בין שם 'אל' לשם 'הוי"ה'), ומקדש נתן בין שתי אותיות. [היינו בין שמות הקודש, שנאמר (שמות טו, יז) "פִּעֲלֹתָ ה' מְקַדֵּשׁ אֲדָנָי" (הרי, שהמקדש נכתב בין שתי שמות 'הוי"ה' ו'אדנאי').

49. פרפראות לחכמה (אות ה').

50. אף שישנן רק שתי ידים, מ"מ גם הגוף נחשב כיד השלישית (בחינת יד הרמה) והוא כנגד התפארת.

51. פרי עץ חיים שער התפילה פרק ה'.

52. כי לפעמים דוקא ע"י רוב שכל אפשר להגיע לאפיקורסות וכפירה, וכמו שכתב רבינו לקמן (תניינא, תורה י"ב), וז"ל: פִּשְׁאָדָם הוֹלֵךְ אַחַר שְׁכָלוֹ וְחֻקְמָתוֹ, יוֹכֵל לִפְלֵ בְטַעוֹתָיִם וּמְכַשׁוֹלוֹת רַבִּים, וְלָבוֹא לְיָדֵי רַעוֹת גְּדוֹלוֹת חֵס וְשָׁלוֹם. וְיֵשׁ שְׁקֻלְקֻלוֹ הַרְבֵּה, כְּגוֹן

אוּ הֵיחָא בְּרַכְתָּא, וְיִהְיֵי בֵּיה חֵילָא, לְאַתְיַקְרָא שְׁמָא קַדִּישָׁא, וְאַתְבָּרַךְ מִתְתָּא. בֵּינן דְּמִתְתָּא אֲתְבָרַךְ, מֵהֵוּא פְּרִישׁוֹ דִּידִין לְעֵילָא, בְּדִין אֲתְבָרַכָּא מְעֵילָא, וְאַתְיַקְרָ מְכָל סְטְרִין. [תרגום: אלו אותם עֲשָׂה שְׁמֵמָנִים עַל פְּרִישַׁת הַיָּדִים לְמַעְלָה, לְטַל אוֹתָהּ תְּפִלָּה אוּ אוֹתָהּ בְּרַכָּה, וְנוֹתֵינִים בָּהּ כַּח לְהַתְּכַבֵּד הַשֵּׁם הַקָּדוֹשׁ, וּמִתְבָּרַךְ מְלֻמְטָה. בֵּינן שְׁמֻלְמֻטָה מִתְבָּרַךְ, מֵאוֹתָהּ פְּרִישַׁת הַיָּדִים לְמַעְלָה, אַז מִתְבָּרַךְ מְלֻמְעָלָה, וּמִתְכַבֵּד מְכָל הַצְּדִדִים]. 39. בפשט הפסוק פירש"י: הוא נעשה מושל על מצרים וניתנה טבעת על ידו, וזאת היתה לו מידי הקב"ה שהוא אביר יעקב, ומשם עלה להיות הרועה של ישראל.

40. במי הנחל ציין לספר חסד לאברהם (מעין ב' נהר ס"ג) בסוד ברכת כהנים, וז"ל: דע כי ז' מיני אושר נבראו בעולם ואלו הן: חכמה, ובנים, חיים, חן, עושר, ממשלה, שלום, וכולם רמוזים בברכת כהנים וכו', ולכן צריך הכהן המברך שיכוון בכל אלו ז' מיני אושר על הסדר, במילת "יברכך" - צריך לכוון שהאל יתברך ישפיע חכמה לכל ישראל, כמו שכתב הקנה ז"ל שאין ברכה אלא חכמה שנאמר "ויברך אלהים את שלמה" וכתוב "וה' נתן חכמה לשלמה", וגם כן בספר הבהיר אין חכמה אלא ברכה וכו', עכ"ל.

41. פירש במי הנחל, וז"ל: היינו שאחד רוצה ברכות בגשמיות, בחינת הנאמר אצל לבן ויְבָרַךְ ה' אֶתְךָ לְרַגְלֵי - בברכה גשמיות, ואחד רוצה ברכת שכל שיהיו לו שכל וידיעה בהשגת 'אור האין סוף'.

42. על פי הפסוק (משלי כג, ב): "וְשִׁמְתָּ שְׂפִיךָ בְּלַעֲךָ אִם בְּעַל נֶפֶשׁ אֶתָּה", ופירש במצודת דוד, וז"ל: אם יש לך נפש משכלת למאוס ברע. וע"ע פסחים (דף מ.), ובחולין (דף ו, א), ובנדה (דף טז, דף סה:).

43. ולפי רצונו כך מצטיירת הברכה בכלי שהוא מכין, וכעין המבואר לקמן (תורה לו, ו), וז"ל: וְזָה הוּא כְּלָל גְּדוֹל, 'כִּי מִפִּי עֲלִיּוֹן לֹא תֵצֵא' (איכה ג, לח) - כִּי אִם אוֹר פְּשׁוּט, אֶף לְפִי בְּחִינַת כְּלִי הַמְקַבֵּל אֶת הָאוֹר, כֶּף נְצִטִיר הָאוֹר בְּתוֹכוֹ. אִם הַכְּלִי הוּא בְּשִׁלְמוֹת, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּבְחִינַת מְאוֹרוֹת מְלֵא, וְאִם חֵס וְשָׁלוֹם הַכְּלִי אֵינּוּ בְּשִׁלְמוֹת, אֲזִי הוּא מְקַבֵּל בְּבְחִינַת מְאוֹרֵת חֵסֵר וְא"ו וכו'.

44. כן פירש במי הנחל.

45. כעין הסמיכה שסמך משה את יהושע, וכעין

בְּחֵינַת (משלי כח, ט) **"אִישׁ אַמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת"**, ו**בְּחֵינַת** (שמות יז, יב) **"וַיְהִי יָדָיו אַמוּנָה"**, ו**בְּחֵינַת** (שמואל א' כד, ט) **"וְקָמָה בִּידָךְ מַמְלַכַת יִשְׂרָאֵל"**, הֵינּוּ שְׁיִמּוּשֵׁי אַמוּנָה לְתוֹף בְּרַבַּת הַיָּדִים. וְזֶהוּ בְּחֵינַת (שמואל א' ב, לה) **"וּבְנִיתִי לוֹ בֵּית נְאֻמָּן"**, וְזֶה בְּחֵינַת (תהלים פט, ו) **"אַמוּנָתְךָ בְּקֹהֶל קְדוֹשִׁים"**, **"קְדוֹשׁ" – זֶה בְּחֵינַת מַחִיּוֹ. וְזֶה בְּחֵינַת 'מַלְכוּת דִּיצִירָה נַעֲשֶׂה מִמּוֹנֵה חֻכְמָה בֵּינָה דַעַת דַּעֲשִׂיָּה:**

ז ו**בְּפִנְיֵימוֹת בְּרַכָּאן**, שֶׁהוּא דְקוֹת הַבְּרַכָּאן, נִתְבָּרַךְ מִחֵם הַמְּסֻדָּר וְהַמֵּיִשָּׁב אֶת הַשִּׁכְל, שֶׁהוּא

עוֹטָה אוֹר

בְּחֵינַת הכתוב (משלי כח, ט): **"אִישׁ אַמוּנוֹת רַב בְּרָכוֹת"**⁵³, כי צריך להמשיך אמונה לתוך רוב הברכה - שהיא ברכת השכל, וכמו **בְּחֵינַת** הכתוב במלחמת עמלק על ידיו של משה (שמות יז, יב): **"וַיְהִי יָדָיו אַמוּנָה"**, כי משה רבינו זכה להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל, הבאה מה'ידים'.

וְזוֹהִי גַם **בְּחֵינַת** דברי שאול לדוד (שמואל א' כד, ט): **"הִנֵּה יַדְעֵתִי כִי מַלּוּךְ תִּמְלוֹךְ, וְקָמָה בִּידָךְ מַמְלַכַת יִשְׂרָאֵל"**, הֵינּוּ שְׁיִמּוּשֵׁי דוד **אַמוּנָה לְתוֹף בְּרַבַּת הַיָּדִים**⁵⁴, כי 'מלכות' היא בחינת 'אמונה', והוא ימשיך אותה לתוך בחינת 'בידך', שזו ברכת השכל הבאה מה'ידים, שכן צריך להמשיך אמונה (בחינת 'ממלכת ישראל') לשכל, שהוא ברכת ה'ידים', וְרָאִיָּה לְדַבֵּר ש'אמונה' היא בחינת 'מלכות', כי **זֶהוּ בְּחֵינַת** הכתוב (שמואל א' ב, לה): **"וּבְנִיתִי לוֹ בֵּית נְאֻמָּן"**⁵⁵, שתהיה לו ממשלה וגדולה, הרי, ש'אמונה' היא בחינת מלכות וממשלה⁵⁶. **זֶה בְּחֵינַת** הכתוב (תהלים פט, ו): **"אַמוּנָתְךָ בְּקֹהֶל קְדוֹשִׁים"**, **"קְדוֹשׁ" – זֶה בְּחֵינַת מַחִיּוֹ**, כי מ'חכמה בינה דעת' נמשכת הקדושה אל הספירות שתחתיהן ולכן הן נקראות 'קודש'⁵⁷. וצריך להמשיך 'אמונה' לבחינת 'קדושים', דהיינו, לשכל ולמוחין⁵⁸.

זֶה שנמשכת ברכת האמונה אל השכל, היינו, למוחין - חכמה, בינה ודעת, וזה המבואר בכוונת **שְׁבִיחַת בְּחֵינַת 'מַלְכוּת דִּיצִירָה' – ספירת מלכות של עולם היצירה** (שהיא בחינת 'אמונה', כמובא לעיל, ש'מלכות' היא בחינת 'אמונה'), **נַעֲשֶׂה מִמּוֹנֵה ספירות 'חֻכְמָה בֵּינָה דַעַת דַּעֲשִׂיָּה' – של עולם העשיה**, כי ספירת ה'מלכות' של עולם היצירה, יורדת⁵⁹ ומתלבשת בחכמה, בינה ודעת של עולם העשייה⁶⁰. והיינו, בחינת החיצוניות שלה, הנכנסת ומתלבשת בתוך ספירות 'חכמה בינה דעת' של עולם העשיה, להיות להן לפנימיות, ועל ידי זה זוכה להשיג את ספירת ה'מלכות' של עולם היצירה, היינו, שזוכה לאמונה.

לאחר שהשלים לבאר את תיקון ספירות עולם העשיה עד המוחין, והוסיף, שתיקון המוחין הוא ע"י בחינת 'ברכה', שהיא בחינת 'אמונה', הנמשכת אליהם מחיצוניות מלכות דיצירה. יבאר עתה, שפנימיות ברכה זו, היינו פנימיות מלכות דיצירה, מלבישה את כתר דעשיה⁶¹.

ז. וּבְפִנְיֵימוֹת בְּרַכָּאן – בפנימיות ברכת השכל הנמשכת לאדם, שֶׁהוּא דְקוֹת הַבְּרַכָּאן – שהיא דקות

מקורות ועיונים

אֲחֵרָת, וְכֵן מִחְכְּמָה לְחֻכְמָה יוֹתֵר וְיוֹתֵר, עַד שְׁנֹלְפָד וְנִתְעָה בְּחֻכְמוֹת עֲצָמוֹ, בְּבְחֵינַת (איוב ה, ג) **"לִכְד חֻכְמִים בְּעֲרָמִים"** - **"בְּעֲרָמִים" דִּיקָא**, הֵינּוּ בְּעֲרָמִימוֹת וְחֻכְמוֹת שְׁלֵמָה בְּעֲצָמָם הוּא לֹכֵד אוֹתָם. אֲשֶׁרֵי הַהוֹלֵךְ בְּתַמִּימוֹת, עַכ"ל. וְכֵן בַּסְּפוּרֵי מַעֲשִׂיּוֹת (תחילת מעשה י"ג) **"וּמְחַמַּת הַחֻכְמוֹת, נִתְפַקְרוּ הַחֻכְמִים שֶׁל אוֹתָהּ הַמְדִינָה"**.

53. בפשט הפסוק פירש במצודת דוד: 'הנושא ונותן באמונה זוכה לרוב ברכות'.

הַרְשָׁעִים הַגְּדוֹלִים מְאֹד הַמְּפַרְסְמִים, שֶׁהִטְעוּ אֶת הָעוֹלָם, וְהַכֵּל הָיָה עַל יְדֵי חֻכְמָתָם וְשִׁכְלָם. וְעַקְר הַיְהִדוּת הוּא רַק לִילֵךְ בְּתַמִּימוֹת וּבִפְשִׁיטוֹת, בְּלֵי שׁוּם חֻכְמוֹת, וְלֹהֲסַפֵּל בְּכָל דְּבָר שְׁעוֹשֶׂה, שֶׁיְהִיָּה שֵׁם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, עַכ"ל. עוֹד כָּתַב שֵׁם (תורה מ"ח) חֻכְמוֹת אֵין צְרִיכִין בְּלָל, רַק אַמוּנָה וְתַמִּימוֹת וּפְשִׁיטוֹת בְּלֵי שׁוּם חֻכְמָה בְּלָל. כִּי חֻכְמוֹת מְזַיקִים מְאֹד לְהֶאָדָם, וְהַחֻכְמִים גְּלַפְדִּים בְּחֻכְמָתָן שֶׁל עֲצָמָם, כִּי הַחֻכְמָה מַתְעָה אוֹתוֹ מִחְכְּמָה לְחֻכְמָה, וּמֵאוֹתָהּ הַחֻכְמָה לְחֻכְמָה

מקורות ועיונים

פי מתחלה צריכין להקדים את האמונה שהיא תחלת הצמצום כנ"ל, וגם אפלו אחר כך לשזוכין שיהיה נמשך אינה דעת והשגה - אי אפשר לקבל הדעת פי אם דרך האמונה הקדושה - פי אסור לסמוך על השכל לבד ואין קיום להשכל בלא האמונה, פי בפלא ממך אל תדרש וכו' (תגינה יג). פי אי אפשר לקבל השכל, פי אם דרך פמה צמצומים, וכל הצמצומים הם על ידי האמונה שהוא שרש כל הצמצומים, עכ"ל.

59. שער הכוונות (דרושי איסור חג דרוש ג), וז"ל: 'מזבח העולה' - היא 'מלכות דיצירה' העומדת תמיד בראש העשיה כנודע, כי כל מלכות של עולם עליון, יורדת ועומדת בראש העולם התחתון שלמטה ממנו, עכ"ל. ובפרפראות לחכמה (אות ד), וז"ל: כי האמונה שממשיך לתוך ברכת השכל, הוא מבחינת עולם ומדרגה הגבוהה מבחינת ומדרגת השכל הזה, (פי, כי באמונה משיגים מה שאי אפשר להשיג בשכל, נמצא, שהאמונה גבוהה מהשכל). שזה בחינת מה ש'מלכות' - בחינת 'אמונה' שבעולם היצירה נעשה ממנה חב"ד דעשיה. 60. וכאן הוא ההיפך מלעיל, כי לעיל נתבאר, שהתחתון עולה להלביש את העליון, ואילו כאן, המלכות דיצירה הגבוהה מלבישה את חב"ד דעשיה הנמוכות. וכמבואר בפרי עץ חיים (שער התפילה פ"ה דף ו' סוף טור ד'), וז"ל: אנו מתחילין מן ראש העשיה באופן זה, כי המלכות דיצירה שנשארה בעשיה, נחלקת לב' בחינות - כי הפנימית שבה מתלבשת בג' ראשונות (חב"ד) דעשייה דחיצונית וכו', וחיצונית שבה נעשין פנימיות אליהם (זה מה שמבואר כאן, שספירת המלכות יורדת לחב"ד דעשיה), וכל זה למטה בעשיה עצמה וכו', עכ"ל. עוד מבואר שם (לעיל), שכל עולם העשייה הוא בחינת 'מלכות' לבד (לעומת עולם היצירה, שהוא בחינת שש ספירות, והבריאה היא בינה, ואצילות היא חכמה), ולכן צריך שהמלכות של עולם היצירה, שהיא סמוכה לעולם העשייה, תהיה למטה בעולם העשייה עצמו ולא ביצירה. וגם לאחר שעולה פנימיות 'חכמה בינה דעת' של עולם העשיה אל עולם היצירה ומקיפה ומלבישה את 'נצח הוד יסוד' של עולם היצירה, המלכות דיצירה אינה נקשרת עמהם, אלא, נשארת למטה בעולם העשייה עצמו.

61. כמבואר בפע"ח (שם), וז"ל: פנימית מלכות

54. כתב במי הנחל, וז"ל: מביא ראייה מהגואל הראשון - משה רבינו, שזכה להמשיך אמונה לידיו ברכת השכל, ושכל ישראל יזכו לזה, וגם למשיח שיצא מזרע דוד, כי לדוד אמר לו שאול "נקמה בידך" - היינו לברכת השכל' שבידיו, ימשיך אמונה - שהוא בחינת "ממלכת ישראל", בחינת 'ספירת מלכות' - 'אמונה'.

55. הפסוק מדבר בענין הנבואה הקשה שנאמרה לעלי, שבניו חפני ופנחס ימותו והכהונה הגדולה תפסוק מזרעו, ותחתיהם יתמנה לכהן גדול צדוק הכהן, ויבנה לו הקב"ה בית נאמן - היינו, ממשלה.

56. פרפראות לחכמה (אות ו), וז"ל: "ובגיתי לו בית נאמן", פירושו על קיום ההתמנות והגדולה והכבוד. ובמי הנחל כתב לפרש, שהפסוק "ובגיתי לו בית נאמן", הוא ראייה בפני עצמה, שצריכין להמשיך לתוך ברכת השכל 'אמונה', כי כבר מבואר בפנים שהכהן בברכתו ממשיך ברכת השכל, בבחינת "וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם", ועיקר הברכה הוא שכל כמבואר בפנים, וזה הפסוק "ובגיתי לו בית נאמן" - קאי על צדוק הכהן, היינו שצדוק הכהן ימשיך לברכת השכל שלו "בית נאמן" - דהיינו אמונה.

57. עיין זוהר פרשת אחרי (ח"ג דף טא), וז"ל: מאי 'קדש', של'מיותא דכלא דאקרי חכמה עלאה, ע"כ. ולקמן (תורה פ), מובא: ועקר הקדשה הוא חכמה ומחין דקדשה, פי חכמה נקרא קדש פדוע, פי קדש הוא בחינת ראשית, כמו שפתיב (תגינה ב, ג) "קדש ישראל לה' ראשית תבואתה", פי כל ראשית הוא קדש בכל מקום.

58. וביאר בלקוטי הלכות (י"ד ח"א הלכות נדה ב, ג), וז"ל: האמונה היא הצמצום והפלי והמדה של כל המדות - שהם כלם בחינת צמצומי השכל מעלה לעלול (מהמסוכב לדרך שנסתפב ונזר על ידו), משכל עליון לשכל תחתון להשיג על ידם אותו יתברך, וכלם אין להם פת לגלות ולהוליד שום דעת ושום השגה בו יתברך, פי אם על ידי האמונה לבד, פי האמונה היא הפלי והצמצום של כלם. וזהו בחינת (תקוני זהר תקון ד, יט): 'דלית רשו לשום ספירה וכו' לארקא ברכאן בר מינה' (שאין רשות לשום ספירה להשפיע ברכות בלעדית) - דהינו חוץ ממדת המלכות שהיא בחינת האמונה, שעל ידה דיקא עקר התגלות הדעת של השגת אלקותו יתברך.

בְּחִינַת 'כְּתָר' בְּחִינַת (בראשית כו, א) **"וְאֶחָיָה עִמָּךְ וְאֶבְרָכְךָ", 'כְּתָר' - הוּא לְשׁוֹן הַמִּתְנַה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב** (איוב לו, ב) **"כְּתָר לִי זַעִיר", כִּי פֶשְׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם אִיזְהוּ שְׂכָל, אֹמְרֵי הַמִּתֵּן עַד שְׁאֲתִישֵׁב. וְגַם שֵׁם צָרִיף אֲמוּנָה, בְּבְחִינַת אָמוֹן מוֹפְלָא** (עיי' תיקון ע' דף קכ). **וְזֶה בְּחִינַת שְׁמֹפְנִימִיּוֹת חֶסֶד גְּבוּרָה**

עוֹטָה אֹדֶר

ברכת השכל, שזו בחינת פנימיות ספירת המלכות, שהיא 'אמונה', בחינת 'ברכה' כנ"ל, המלבישה את כתר דעשיה, ולכן, ממנה - שהיא דקות הברכות **נְתַבְרָךְ מִחֶם הַמְסוּדֵר וְהַמִּישֵׁב אֶת הַשְּׂכָל, שְׁהוּא בְּחִינַת** ספירת ה'כְּתָר', דהיינו, שיחד עם ברכת השכל, הנמשכת לאדם מהספירות 'חכמה בינה דעת', נמשך עימה אור פנימי מספירת ה'כְּתָר' המסדר ומיישב את השכל. וזו **בְּחִינַת** מאמר הקב"ה ליצחק אבינו (בראשית כו, א): **"וְאֶחָיָה עִמָּךְ וְאֶבְרָכְךָ" -** הקב"ה התגלה ליצחק בשם 'אהי"ה' ומשם בירך אותו. וכידוע שכל שם משמותיו של ה' ית', הוא כנגד ספירה מסוימת⁶², ושם 'אהי"ה' הוא כנגד ספירת ה'כְּתָר'⁶³. ואם כן, מבואר בפסוק זה, שמשם 'אהי"ה' - היינו 'כתר', באה הברכה. והטעם כנ"ל, כי 'כתר' מקבל את בחינת 'דקות הברכה', שהיא בחינת פנימיות מלכות דיצירה, וכנ"ל. ויצחק, הוא על שם הצחוק והשמחה, כמבואר לעיל (באות ב'), כי ע"י עשיית המצוות בשמחה נשלמת הקדושה⁶⁴, וכשזוכין ל'כתר', זוכים לשלמות השמחה⁶⁵.

ומה שנתבאר, ש'כתר' הוא בחינת 'המיישב והמסדר את השכל', כי **'כְּתָר' - הוּא לְשׁוֹן הַמִּתְנַה, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב** (איוב לו, ב): **"כְּתָר לִי זַעִיר"**⁶⁶ - המתן לי מעט, הרי, שמילת 'כתר' פירושה גם לשון המתנה, וענין ההמתנה הוא, **כִּי פֶשְׁוֹאֲלִין אֶת הָאָדָם אִיזְהוּ 'שְׂכָל' -** היינו, ששואלים אותו שאלה שצריך להשיב עליה תשובה עם שכל וחכמה, הוא **אֹמְרֵי: הַמִּתֵּן עַד שְׁאֲתִישֵׁב,** כי ההמתנה היא "ישוב הדעת", שקודם שיענה הוא מיישב ומסדר את השכל שאותו הוא רוצה לומר. והמתנה זו, היא בחינת 'ספירת הכתר', שהוא מכותרת וגודרת את המוחין ליישבם.

וְגַם שֵׁם - ב'ספירת הכתר (בחינת המסדר והמיישב את השכל), **צָרִיף 'אֲמוּנָה' שהיא בחינת 'דקות דברכאן'** שמקבל הכתר מ'מלכות דיצירה', שהיא 'אמונה', **בְּבְחִינַת** הנאמר בתיקוני זוהר (תיקון מ"ב דף פא: ותיקון ע' דף קכ) על ספירת ה'כְּתָר': **"אָמוֹן מוֹפְלָא" -** הכתר הוא האומן שעל ידו נעשו שאר הספירות, והוא מופלא (מלשון דבר פלא נעלם) ומכוסה בספירות חכמה ובינה⁶⁷. נמצא, ש'אמון' - הוא לשון 'אמונה' ו'מופלא' - הוא 'כתר', כי צריך שתהיה 'אמונה'⁶⁸, אשר תלביש את ספירת ה'כְּתָר'⁶⁹. **וְזֶה⁷⁰ בְּחִינַת שְׁמֹפְנִימִיּוֹת** הספירות **חֶסֶד**

מקורות ועיונים

כי כתר הוא בחינת (ישעיה לה, י) **"וְיִשְׁמַחַת עוֹלָם עַל** ראשם" שדרשו רז"ל (שבת פח.) על הכתרים ד"נעשה ונשמע" שעתידי להחזירם לנו.

65. וכח השמחה הוא להרחיב ולהגדיל את המוחין, והיא בונה את הכתר. וכתב בלקוטי הלכות על תורה דיין (הלכות נפילת אפים ד, ב) לבאר, וז"ל: **מִתְחַלָּה בְּרָנְנוּ הַקְדוּשָׁה וְהַשְׂמִיחָה בְּשִׁבְלֵי עֲלִית הַעוֹלָמוֹת כְּדֵי שְׁנוּכַל לַעֲלוֹת מֵעוֹלָם לַעוֹלָם, כְּדֵי שְׁנוּכַל לְהַשִּׁיג הַמוֹחִין הַקְדוּשִׁים** (וזהו מה שנתבאר לעיל באות ב' בענין הקטורת), **כְּדֵי שְׁנוּכַל לְהַרְדֵּף לְהַשִּׁיג אֹרֶךְ הָאֵין סוּף, שְׂכָל זֶה אָנוּ עוֹסְקִין לַעֲשׂוֹת עַל יְדֵי עֲבוּדָתְנוּ מִתְחַלֵּת סֹדֵר הַתְּפִלָּה עַד סוּף, שְׂעַל יְדֵי שְׁעוֹלִין מַעֲשֵׂה לִיצִרָה וּמִיצִרָה**

דיצירה, עומדת במקומה בסוף היצירה, במקום כתר דעשייה.

62. כגון שם א"ל בחסד, שם אלהים בגבורה, שם הוי"ה בתפארת, וכן הלאה. ולמעלה בכתר הוא שם אהי"ה (כמובא לעיל בתורה ו').

63. תקוני זוהר (תיקון ע' דף קכג.) ובפרפראות לחכמה (אות ח'), ציין לפרד"ס שער כ"ג פרק י"ז.

64. כתב במי הנחל, וז"ל: **"וְאֶחָיָה עִמָּךְ וְאֶבְרָכְךָ",** זה אמר ה' יתברך ליצחק שנקרא על שם הצחוק והשמחה, שיזכה לבחינת 'אהי"ה', בחינת 'כתר', כי שם אהי"ה הוא בכתר בחינת מסדר ומיישב את השכל, ושזוכין לכתר אז זוכין לשמחה בשלמות,

מקורות ועיונים

זו"ל: יש עשר ספירות, שהם עשרה תקונים, שהם מכתר עד מלכות, ומלכות מדה אחרונה היא בחינת 'אמונה', שהיא השער לה' (זהר תרומה קנח), שאי אפשר להתקרב להשם בתפלה ולא לשום קדושה ועבודה כי אם על ידי אמונה, ועקר האמונה הוא במה שאין השכל מבין, כי מה שהשכל מבין - אין זה אמונה, ושם במקום שאין השכל מבין - שם עקר הנסיון. וכשזוכה להתחזק באמונה ולבטל שכלו המגשם ולסמוך על אבותינו ורבנותינו הקדושים, על ידי זה זוכה אחר כך להבין הדבר בשכלו, שמה שלא היה מבין והיה צריך להתחזק באמונה - מבין עתה בשכלו. רק שיש עוד דברים גבוהים ביותר שאינם מבנים, וצריך להתחזק באמונה יותר ויותר, ואז מבין גם אלו הדברים בשכלו, רק שיש לו אמונה בידיעות הגבוהים עוד יותר ויותר שאינם משיגים, וכן מדרגא לדרגא (ע' תורה צ"א).

כי יש בחינת אמונה בכל דרגא ודרגא ובכל עולם ועולם, כי בכל עולם ובכל דרגא יש בחינת עשר ספירות, כפידוע (תקוני זהר דף ג). ואמונה בחינת מלכות היא בחינת מדה האחרונה, שהיא הראשונה מלמטה למעלה באותו העולם והדרגא, אבל אחר כך כשזוכה על ידי האמונה להשגת השכל שבאותו עולם, שזהו בחינת כלל שאר הספירות העליונות עד כתר, אחר כך צריך לחזור לאמונה, שהיא בחינת מדרגה האחרונה של עולם הגבה יותר, שהיא למעלה ממדרגה העליונה של עולם התחתון ממנו, כי מלכות דיצירה גבה הרבה מכתר דעשיה, כי היא בחינת עתיק דעשיה כפידוע בכתבים (עין שער ההקדמות, דרושי אבי"ע, דרושים ג' ד').

ועל כן יש מדרגות רבות באמונה, כי כל מה שמתחזק יותר באמונה, על ידי זה זוכה להשיג השכל שבאותו דרגא, אם זוכה לעמד בנסיון כמה ימים ועתים כראוי לו לפי מעשיו, כי בנודאי אי אפשר לדרג בפעם אחד, בפרט אם מעשיו אינם עולים יפה, ואחר כך כשזוכה להשיג השכל כפי אותו העולם והדרגא, אזי זוכה לרצון, שהיא בחינת עתיק, בחינת שרש הכתר שנמשך מבחינת מלכות - אמונה שבעולם הגבה יותר, ואז צריך לעלות לבחינת אמונה הגבה יותר מזה השכל שבעולם הנמוך ממנו. ואחר כך כשזוכה על ידי אמונה הגבה יותר להשיג גם השכל שבעולם הגבה יותר, אזי צריך לעלות לאמונה הגבה עוד יותר, שהיא אמונה שבעולם ודרגא הגבה עוד יותר, שהיא

לבריאה וכו', ומלכות מלביש נצח הוד יסוד, ונצח הוד יסוד מלביש חסד גבורה תפארת וכו' וכו'. אבל עכשיו שכבר זכינו להמחין, העקר מה שצריכין עכשו הוא לתקן בתכלית השלמות, הוא את המסדר והמלישב את המחין, דהינו בחינת המעכב הנ"ל, ובשביל זה צריכין 'שמחה' תרה וכו' (ע"ש שביאר, שזה סוד נפילת אפים), כדי שנוזקה להעלות השמחה מעמקי עמקי הקלפות, כדי שיתברך וישלם בתכלית השלמות המסדר והמלישב, כדי שנוזקה להשיג אור האין סוף בבחינת 'מטי ולא מטי', כי עקר שלמות ההשגה הוא על ידי כח המסדר והמלישב הנ"ל שהיא בחינת 'כתר' שגבוה מן הכל, שעל ידי זה דיקא משיגין אור האין סוף על ידי הרדיפה והמעכב דיקא. כי עקר תקון המסדר והמלישב, הוא על ידי השמחה, כי המסדר והמלישב הוא בחינת 'כתר' ששם מקור השמחה, בחינת (ישעיה לה, י): "ושמחת עולם על ראשם", "על ראשם" דיקא, זה בחינת 'כתר' שהוא למעלה מהראש שהיא בחינת המחין. כי השמחה מרחבת המחין, ואז יש להם כח לסבל מה שמשיגין מאור האין סוף ולכלי להרוס את הגבול, אבל העצבות, חס ושלום, מצמצם את הדעת עד שהוא קטן מהכיל את האור, ואז אינו יכול לסבל אפלו מעט ניצוצי האור שמאירין לו, ויכול להרוס את הגבול חס ושלום. ועל כן עקר ההשגה על ידי השמחה, בבחינת (שבת ט): "אין השכינה שורה מתוך עצבות אלא מתוך שמחה".

66. פרדס שער השמות פרק א'.

67. מתוק מדבש שם.

68. ולבאר עומק ענין זה, נראה על פי דברי הלקוטי הלכות (ספירת העומר א, ב, ג), כי ההמתנה מלהשיב היא בחינת 'שתיקה', היינו, במקום שאין השכל יכול להשיג, ואי אפשר לדבר שם, וכמו שאמרו חכמים (חגיגה יג). 'במפלא ממך אל תדרש ובמקסה ממך אל תחקר, כמה שהרשית התבונן, אין לך עסק בנסתרות'. והנה, במקום הגבוה מהשכל (היינו, במה שאין השכל יכול להשיג), שם צריכים 'אמונה'. ולכן, בכתר (שהן השגות שמעל השכל) שהוא בחינת 'המישב והמסדר', בחינת 'שתיקה', שם צריך 'אמונה', כי במה שהשכל אינו יכול להשיג, צריך להשתמש רק באמונה (ע' לקמן תניינא תורה ח, ז).

69. בלקוטי הלכות (ראש חודש ו, ג), האריך בזה הרבה,

תפארת, ומפנימיות מלכות דיצירה, נעשה כתר דעשיה. וכן עולין העולמות עד למעלה, עד

עוטה אור

גבורה תפארת של עולם העשיה, שהם בחינת הידים, בחינת הברכות, וכן מפנימיות ספירת 'מלכות' דיצירה, נעשה ספירת 'כתר' דעשיה - של עולם העשיה, שכן כבר נתבאר, שפנימיות 'חסד גבורה תפארת' דעשיה, עולה ומלבישה את חיצוניות 'חכמה בינה דעת' דעשיה. ואז עולות שתיהן למלכות דיצירה, ומפנימיות מלכות דיצירה נעשה כתר דעשיה⁷¹ וכנ"ל. נמצא, ש'כתר דעשיה' נעשה מפנימיות 'חסד גבורה תפארת' דעשיה, שזוהי פנימיות הברכות - ברכת השכל, ומפנימיות ה'מלכות דיצירה' - שמשם נמשכת האמונה⁷². ומאור 'כתר' זה, נמשך לאדם, כח המסדר והמיישב את השכל (כי יש בו גם שכל וגם אמונה).

וכן עולין העולמות עד למעלה, עד 'עולם האצילות' למעלה למעלה, כי על ידי שזוכה לברכת השכל בשלמות, שהוא יחד עם האמונה, בחינת המסדר ומיישב את השכל, זוכה להשיג כביכול את הקב"ה יותר, ומזה זוכה לעשות את המצוות בשמחה גדולה יותר. ובכח זה, הוא מעלה את הספירות שבועולם היצירה, והן מתלבשות זו בזו, נה"י על חג"ת, וחג"ת על חב"ד⁷³, וגם נעשה כתר דיצירה (כדרך שנעשה בעשיה). ומכתר דיצירה זה, הוא זוכה לשכל גדול ואמונה גדולה יותר, הנמשכים מעולם היצירה, ועושה את המצות עוד יותר בשמחה. ושוב זוכה להשיג כביכול את הקב"ה יותר, וזוכה לשמחה גדולה יותר, ומעלה את

מקורות ועיונים

וזה שסיים בפנים (בסמוך), 'וכן עולין העולמות וכו' עד אצילות למעלה למעלה'.

71. כמבואר בפרי עץ חיים (שער התפילה פרק ה'). ובמשנת חסידים (עולם העשיה פרק ה' משנה ב'), וז"ל: כיצד, חצוניות שלש ראשונות דעשיה (חכמה, בינה ודעת), מלבישים לפנימיות מלכות דיצירה העומדת במקומה - שהוא כתר דעשיה, וחצוניות שלה מתלבשת בפנימיות חסד גבורה ותפארת, שהוא חצוניות חב"ד מאחר שעלו (כלומר, אחרי שעלו פנימיות חג"ת דעשיה להליבש את חב"ד דעשיה, פנימיות חג"ת נעשית חיצוניות לחב"ד) וכו', עכ"ל. ואח"כ כשעלו חב"ד דעשיה (עם פנימיות החג"ת שהם בחינת הברכות) אל מלכות דיצירה, אז שניהם עושים את הכתר דעשיה. נמצא, שכתר דעשיה יש בו פנימיות חג"ת שהיא בחינת הברכות, שזו בחינת השכל. ויש בו את האמונה של המלכות.

72. פרפראות לחכמה אות י'.

73. כאן בעליית ג"ר דיצירה ישנם שני שינויים מסדר העלייה של ג"ר דעשיה, וכמבואר בשער הכוונות, דרושי תפילת השחר (דרוש ג' דף י"ב טור ד' ד"ה ועתה צריך), ואין כאן המקום להאריך בכל ענין זה. וכאן הבאנו, רק מה שמוכרח ביותר, כדי להבין היטב את דברי רבינו.

בחינת אמונה של עולם הבריאה. וכן מדרגא לדרגא ומעולם לעולם עד ראש האמונה, כי תכלית הידיעה שלא נדע, וישם עקר האמונה. נמצא, שאמונה היא למטה מהשכל ולמעלה מהשכל, פנ"ל. אכל אי אפשר לזכות להשגת השכל שבכל עולם ודרגא עד שיעלה למעלה מהשכל, כי אם כשעומד תחלה בנסיון על ידי שאינו מביין הדבר וקשה לו קשיות, והוא מבטל שכלו ומתחזק באמונה, על ידי זה זוכה לעלות אל השכל עד שעולה למעלה מהשכל, שהיא בחינת עתיק, שהיא בחינת הארת הרצון שנמשך מבחינת אמונה שבועולם הגבה יותר פנ"ל.

70. כשספירת הכתר דעשיה נתקנת, כשמקבלת בחינת 'אמונה' מפנימיות מלכות דיצירה. וביאר במי הנחל, וז"ל: ואז (כשזוכין לכתר, שאז זוכין לשמחה בשלמות, וכמו שהועתק מדבריו לעיל), עולה המלכות מעולם הגבוה - מיצירה, ומלביש נה"י וחג"ת וחב"ד (היינו, כל ט' ספירות דעולם היצירה) כפי המבואר במאמר זה, עד שזוכה לכתר מעולם היצירה. ואז זוכה לשמחה ביותר שלמות, ואז עולה המלכות מעולם הבריאה, ומלבישה נה"י וחג"ת וחב"ד, עד שזוכה לכתר מעולם הבריאה (כצ"ל). ואז זוכה לשמחה בשלמות נפלא מאוד, ואז עולה המלכות מעולם האצילות, ומלביש נה"י וחג"ת וחב"ד (דאצילות), עד שזוכה לכתר מעולם האצילות.

אֲצִילוֹת לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה: וְזֶה (חוקאל ג, יב) "בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ". 'בְּרוּךְ', זֶה בְּחִינַת יְדוּם; כְּבוֹד ה', זֶה בְּחִינַת אֲמוּנָה; 'מִמְּקוֹמוֹ', זֶה בְּחִינַת בְּתָר:

ח וּבְשַׁעֲשׂוּשָׁה וּמִתְקֵן אֶת הַמַּיִשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שְׁחֹא הַבְּתָר, כְּרָאוּי וְהַמְחִיץ רֹדְפֵינּוּ לְחַשׂוֹג הָאוֹר אֵין סוּף, וְהַבְּתָר מְעַבֵּב אֶת הַשֶּׁכֶל, כְּדִי לִישֵׁב אֶת הַשֶּׁכֶל. וְעַל יְדֵי הַרְדִּיפָה וְהַמְעַבֵּב, אֵין מִכָּה

עוֹטָה אוֹר

הספירות שבעולם הבריאה, והן מתלבשות זו בזו, נה"י על חג"ת, וחג"ת על חב"ד, ונעשה גם כתר דבריאה (כדרך שנעשה בעשיה). ומכתר דבריאה, זוכה לשכל גדול ואמונה גדולה יותר, הנמשכים מעולם הבריאה, ועושה את המצות עוד יותר בשמחה. ושוב זוכה להשיג כביכול את הקב"ה יותר, וזוכה לשמחה גדולה יותר, ומעלה את הספירות שבעולם האצילות, והן מתלבשות זו בזו, נה"י על חג"ת, וחג"ת על חב"ד, ונעשה כתר דאצילות. וכשזוכה ל'כתר דאצילות', אז זוכה לשלמות המוחין עם בחינת האמונה, המיישבת ומסדרת, ושוב זוכה לעשות את המצוות בשמחה גדולה ושלמות יותר, ובכח שמחת המצוות בשלמות זו - נשלמת הקדושה, ויכול להשיג את אור האין סוף, בבחינת 'מטי ולא מטי', כדלהלן.

וְשְׁלוֹשַׁת הַדְּבָרִים הַלְלוּ הַנִּשְׁפָּעִים לְאָדָם - בְּרַכַּת הַשֶּׁכֶל, הָאֲמוּנָה, וְהַמְסָדֵר וּמִיִּישֵׁב אֶת הַשֶּׁכֶל, זֶה רִמּוּז בַּפְּסוּק (חוקאל ג, יב): "בְּרוּךְ כְּבוֹד ה' מִמְּקוֹמוֹ". 'בְּרוּךְ' - זֶה בְּחִינַת יְדוּם, כִּי בְּרַכַּת הַשֶּׁכֶל נִשְׁפָּעַת מִזֵּה יְדוּם, שֶׁהֵן כְּלֵי הַבְּרַכָּה, (כנ"ל באות ד). "כְּבוֹד ה'" - זֶה בְּחִינַת אֲמוּנָה, כִּי 'כְּבוֹד ה'" הוּא בְּחִינַת 'מַלְכוּת ה'74, (כתוב (תהלים כד, ו): "מֶלֶךְ הַכְּבוֹד", ו'מַלְכוּת' הִיא בְּחִינַת 'אֲמוּנָה' (כנ"ל). 'מִמְּקוֹמוֹ' - זֶה בְּחִינַת 'בְּתָר'75, וְהוּא הַמְסָדֵר וּמִיִּישֵׁב אֶת הַשֶּׁכֶל.

לעיל (אות א) ביאר רבינו, שישנו אור נפלא ונעלם הנקרא 'אין סוף' וש אפשר להשיג אותו בבחינת 'מטי ולא מטי'. וכן ביאר (באות ב), שכדי להגיע לזה צריך לקיים את המצוות בשמחה, כי עי"ז מעלים ומתקנים את כל העולמות, עד שמגיעים לכתר דאצילות, ואז זוכים לשלושה כוחות בשלמות, שהם 'ברכת השכל', 'אמונה' ו'כח המיישב והמסדר'. עתה יבאר, כיצד זוכים ע"י השגת בחינות אלו, להשיג את בחינת 'אור אין סוף', בבחינת 'מטי ולא מטי'.

ה. וּבְשַׁעֲשׂוּשָׁה וּמִתְקֵן ע"י עבודתו אֶת הַמַּיִשֵּׁב וְהַמְסַדֵּר, שְׁחֹא הַבְּתָר, כְּרָאוּי ע"י שְׁמִתִּישֵׁב וּמִמְתֵּן בְּדַעְתּוֹ, וְהַמְחִיץ רֹדְפֵינּוּ לְחַשׂוֹג הָאוֹר אֵין סוּף, שְׁחֹא לְמַעַלָּה מִכָּל הָעוֹלָמוֹת: אֲצִילוֹת, בְּרִיאָה, יְצִירָה וְעִשְׂיָה, וְהַבְּתָר מְעַבֵּב אֶת הַשֶּׁכֶל, כְּדִי לִישֵׁב אֶת הַשֶּׁכֶל. וְעַל יְדֵי הַרְדִּיפָה וְהַמְעַבֵּב, אֵין מִכָּה הַמְחִיץ בְּחִינַת אֲמוּנָה, וְנִשְׁפָּעִין הַיְכָלֵינוּ לְאוֹר אֵין סוּף, פִּי, נַעֲשִׂים בְּחִינַת כָּלִים וְהִיכָלֹת בְּרוּחָנוֹת76 העליונה (ואין הכוונה בראש האדם עצמו, אלא, הכל ברוחניות עליונה)77, וע"י היכלין אלו אפשר להשיג את

מקורות ועיונים

למעלה. וזהו 'ממקומו' - ממקום ו', דהיינו ממקום דזועיר אנפין (שהוא כנגד אות ו' שבשם הוי"ה) עתה, והם ז"א בכתר אבא, ונוקבא בכתר אמא. [וכן ציין לפרד"ס (שער כ"ג פרק י"ג ערך מקום)].

76. במי הנחל כתב, שזו בחינת 'בית המקדש', שהוא בחינת השגת השכל של השגת 'אור אין סוף', בבחינת הפסוק (שמות טו, יז): "מִקְדָּשׁ ה' כְּוָנְנוּ יְדִידֶךָ" כנ"ל (באות ה').

77. כמבואר כל זה לקמן בלשונו של מוהרנ"ת שחזר וביאר סודות אלו, וכתב וז"ל: עַל יְדֵי הַרְדִּיפָה

74. פרפראות לחכמה (אות י"א). ובפרט במי הנחל כאן, וז"ל: צריך 'אמונה' שהוא בחינת 'כבוד ה' בחינת 'מֶלֶךְ הַכְּבוֹד'. ומלכות הוא 'אמונה', וזה שיסד הפייטן בשחרית ראש השנה 'וכבודו הוא אמונתי'. וצריך האמונה בין בברכת השכל, שהוא בחינת 'ברוך ה'', ובין בכח המסדר שהוא בחינת 'כתר' בחינת 'ממקומו'.

75. בפרפראות לחכמה (אות י"א), ציין לפרי עץ חיים (שער השבת פרק כ), וז"ל: ובאומר 'ממקומו הוא יפן ברחמים', צריך לכיין ג"כ שהוא מקום ו', ועולה

המחין בהמישב והמסדר ונעשין היכלין לאור אין סוף. ואף על פי כן לא ידוע ולא אתידע, כמובא בהר פ' רשת נח (ח"א דף סה.) 'ומגו האי פריסא ברדיפא דהאי מושבה, מטי ולא מטי. ופריסא, זה המסדר והמישב, שהוא בחינת פתה, שהוא פרום בין הנאצלים לבין המאציל. ואתעבדו תשע היכלין, דלאו אנון נהורין, ולא רוחין, ולא נשמתין, ולית מאן דקומא בהו, ולא מתדבקין, ולא מתדעין. ודע, שזה תכלית הידיעה, פי תכלית הידיעה – דלא ידע (בחינת עולם פי"א).

עוטה אור

אור האין סוף. ואף על פי כן לא ידוע ולא אתידע – האור אין סוף אינו ידוע ואינו מתגלה, כי זו רק בחינת 'מטי ולא מטי' (משיג ולא משיג), כי אי אפשר לצייר בשכל את ההיכלות הללו, כי הם למעלה מנפשין, רוחין ונשמתין⁷⁸. כמובא בהר פ' רשת נח (ח"א דף סה.)⁷⁹: 'ומגו האי פריסא ברדיפא דהאי מושבה, מטי ולא מטי' – ומתוך המסך הזה, על ידי רדיפת המושבה, מגיע ולא מגיע. ופריסא, זה המסדר והמישב, שהוא בחינת 'פתה', שהוא פרום בין הנאצלים – הברואים לבין המאציל – הקב"ה. ואתעבדו תשע היכלין⁸⁰, דלאו אנון נהורין (בחינת נפש)⁸¹, ולא רוחין, ולא נשמתין, ולית מאן דקומא בהו, ולא מתדבקין, ולא מתדעין⁸² – ונעשים תשעה היכלות, שאינם לא בחינת 'אורות' (שוהי בחינת נפשות), ולא בחינת רוחות, ולא בחינת נשמות⁸³, ואין מי שמושיג אותם, ואין מי שמתדבק בהם, ואין מי שיודע אותם. ודע, שזה תכלית הידיעה, פי תכלית הידיעה – דלא ידע⁸⁴, כלומר, זוהי

מקורות ועיונים

אבתריה, ולאנתהרא מניה. חד פריסו אתפריס (מחיצה בפני המוחין), ומגו ההוא פריסא ברדיפו דהיה מחשבה עלאה, מטי ולא מטי, עד ההוא פריסא, נהיר מה דנהיר. [תרגום: הראש היותר נסתר שלמעלה, ואותו הראש מוציא מה שמוציא, ולא ידוע, ומאיר מה שמאיר הפל בסתר. רצון המחשבה העליונה לרדף אחריו, ולהיות מואר ממנו. מסך אחד נפרס, ומתוך אותו מסך ברדיפת אותה מחשבה עליונה, מגיעה ולא מגיעה עד אותו מסך, מאירה מה שמאירה].

80. שם בהמשך דברי זוהר (פרשת נח הנ"ל), וז"ל: כדון בטש האי נהירו דמחשבה דלא אתידע (היינו, רדיפת המוחין), בנהירו דפריסא דקיימא (היינו, הכתר המעכב), דנהיר ממה דלא ידע ולא אתידע ולא אתגליא. וכדון האי נהירו דמחשבה דלא אתידע, בטש בנהירו דפריסא, ונהרין כדא ואתעבדו תשע היכלין. והיכלין, לאו אנון נהורין (בחינת נפש), ולא אנון רוחין, ולא אנון נשמתין. ולא אית מאן דקיימא בהו. רעותא דכל תשע נהורין, דקיימי פלהו במחשבה (ספירת החכמה) דאיהו חד מנייהו בחושבנא (ספירת החכמה היא אחת מט' ספירות של אלו ההיכלין), פלהו למרדף בתרייהו בשעתא דקיימי במחשבה, ולא מתדבקין ולא אתידעו. ואלין לא קיימי לא ברעותא, ולא במחשבה

שהמחין רודפין להשיג אור האין סוף, ועל ידי כך המעכב, שהוא כח המישוב והמסדר, בחינת 'פתה' כנ"ל, על ידי שני בחינות אלו, על ידי זה מבטשין ומפין המחין בבחינת המחצה הנ"ל שהוא המישוב והמסדר, ועל ידי זה נעשין היכלין לאור אין סוף, דהינו שנעשין בחינת פלים והיכלות ברוחניות עליון, להשיג על ידם בבחינת 'מטי ולא מטי' אור האין סוף ברוף הוא, עכ"ל.

78. כמבואר גם זה לקמן בלשון מוהרנ"ת, שכתב וז"ל: ופרוש 'מטי ולא מטי' ידוע למבינים, דהינו 'שמגיע ואינו מגיע', שרודף ומגיע להשיג ואף על פי כן אינו מגיע ומשיג, שזה נעשה על ידי הרדיפה והמעכב כנ"ל. ואף על פי שנעשין אלו ההיכלין הנ"ל, אף על פי כן לא ידע ולא אתידע ולית מאן דקומא בהו, ולא מתדבקין ולא ידעין, וכו'. כנ"ל. פי אי אפשר לציר בשכל השגות אלו ההיכלות הנ"ל, פי הם למעלה מנפשין רוחין ונשמתין למעלה מכל השכליות פי הם למעלה מהספירות וכו', עכ"ל.

79. וז"ל זוהר בפנים: רישא דסתים יתיר לעילא, והוא רישא אפיק מאי דאפיק, ולא ידע, ונהיר מאי דנהיר, כלא בסתימו. רעו דמחשבה עלאה למרדף

מקורות ועיונים

84. משפט זה הוא המשך והשלמה למה שהביא רבינו לעיל (תורה כ"א) 'אילו ידעתיו הייתו', כי באמת לדעת את הקב"ה צריך להיות הקב"ה בעצמו, כי רק הוא עצמו יודע ומשיג את עצמו. ואילו עבורנו, 'תכלית הידיעה', המטרה, הסוף והקץ של כל ידיעה שנושג, היא רק לדעת מה אנחנו לא יודעים. כי ישנן שתי בחינות של 'אינו יודע', יש שאינו יודע מחמת שלא למד. ויש להיפך לגמרי, שמרוב שלמד הרבה כל מה שניתן ללמוד, הוא יודע ומבין מדוע ומה אינו יכול לדעת יותר. ובחינה זו (השניה), היא 'תכלית הידיעה שלא תדע'. וכמו שביאר הבעש"ט (פרשת נח, עמוד התפילה, מקור מים חיים אות קנ"ו), וז"ל: 'תכלית הידיעה שלא נדע', אמנם יש שני סוגי שלא נדע, אחד שאינו נכנס מיד לחקור ולידע מאחר דאי אפשר לידע, שני שחוקר ודורש עד שידע שאי אפשר לידע, וההפרש בין זה לזה, על דרך משל, שני בני אדם שרוצין לידע את המלך, ואחד נכנס בחדרי המלך ונהנה מאוצרות והיכלי המלך, ואחר כך לא יוכל לידע את המלך, והשני אמר מאחר שאי אפשר לידע את המלך לא נכנס כלל בחדרי המלך, ולא נודע לו כלום, ע"כ.

ובלקוטי הלכות (חור"מ ח"א הלכות שותפים בקרקע ה, כז), כתב וז"ל: עקר התקמה שישפיל שרחוק ממנו התקמה, בבחינת (קהלת ז, כג): "אמרתי אחקמה והיא רחוקה ממני", כמו שכתוב במקום אחר (לקמן תניינא, תורה פ"ג), כי 'תכלית הידיעה אשר לא נדע'. ובאמת כבר מרמז זה הלשון 'תכלית הידיעה' וכו' בפי רוב בני אדם יודעי ספר, ואף על פי כן כל אחד חכם בעיניו כאלו כבר השיג הכל עד שהגיע אל התכלית של הידיעה שהוא דלא נדע. ובאמת הוא כסיל ואינו מבין שהוא לא התחיל עדין לידע כלל, כי באמת עקר זה 'תכלית אשר לא נדע', אין מי שמשגיגו כי אם הצדיק החכם הגדול בתכלית המעלה, שיודע והשיג כבר השגה עצומה גבה מאד וכו', עד שהגיע אל התכלית אשר לא נדע. אכל שאר בני אדם, אפלו החכמים הגדולים - אינם יודעים כלל בפשיטות, מפל שכן סתם בני אדם שאינם יודעים כלל, בודאי הם רחוקים מאד מהתכלית הידיעה הזאת, רק צריכים לידע שיעדין אינם יודעים בפשיטות שום דבר, עכ"ל.

עלֵא. תפסין בה ולא תפסין. באלין קיימי כל רזי דמחיינו, וכל אנון נהורין מרנא דמחשבה עלאה ולתמא בלהו אקרון אין סוף. עד הכא מטו נהורין ולא מטון ולא אתיידעו, לאו הכא רעותא ולא מחשבה. [תרגום: ואז מכה אור המחשבה הזה שלא נודע, באור של המסך שעומד, שמאיר ממה שלא ידוע ולא נודע ולא התגלה. ואז זה אור המחשבה שלא נודע מכה באור של המסך, ומאירים כאחד. ונעשים תשעה היכלות. וההיכלות אינם אורות ולא רוחות ולא נשמות, ואין מי שעומד בהם. הרצון של כל תשעה האורות, שעומדים כלם במחשבה, שהוא אחד מהם בחשבון כלם לרדוף אחריהם. בשעה שעומדים במחשבה ולא נדבקים ולא נודעים. נאלה לא עומדים לא ברצון ולא במחשבה עליונה. תופסים בה ולא תופסים. באלה עומדים כל סודות האמונה, וכל אותם האורות מסוד המחשבה העליונה ולמטה, כלם נקראים אין סוף. עד כאן מגיעים אורות, ולא מגיעים ולא נודעים, אין כאן רצון ולא מחשבה].

81. כן פירש בפרדס רמונים (שער י"א שער הצחצחות פרק ו'), וז"ל: ואין ספק כי נהורין כמו נפשין, והעד על זה רוחין ונשמתין.

82. כתב בלקוטי הלכות (חור"מ ח"ב בהלכות נחלות ב, ב), וז"ל: באמת לית מחשבה תפיסא ביה כלל, ואי אפשר להשיגו יתברר כי אם על ידי בחינת פלים וצמצומים, פידוע, ועל פן הכרתה הנשמה להתלבש בעולם הזה בגוף, כי על ידי זה נעשין בחינת פלים וצמצומים להשיגו יתברר, וזה עקר שלמות הדעת - פשוטין להשיגו על ידי בחינת פלים וצמצומים. וזה בחינת 'תכלית הידיעה אשר לא נדע' - זה בחינת 'מטי ולא מטי' - שהוא בחינת השגה עליונה בבחינת גוף ונפש עליונים, שהם אורות וכלים זכים עליונים, שהם בחינת גוף כנגד אור הפנימי, ועל ידם יכולין להשיג מה שמשגיגים, בבחינת 'תכלית הידיעה אשר לא נדע', בחינת 'מטי ולא מטי'. ועל פן דיקא על ידי העבודה בגוף בעולם הזה - זוכין לזה התכלית, כי עקר התכלית לזכות להשיג בחינת התכלית הזה, עכ"ל.

83. וכמבואר לעיל (באות א) שגם בחינה כלשהי מאור האין סוף, המושגת ב'מטי ולא מטי' בט' היכלות, היא למעלה מנפשין רוחין ונשמתין.

וְזֶה בְּחִינַת (ישעיה נח, יא) "וְהַשְׁבִּיעַ בְּצִחְצֻחוֹת נִפְשָׁךְ"; כִּי אִזְרוֹת אֱלֹהִים הֵם הַצִּחְצֻחוֹת, שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִהַסְפִּירוֹת (עיין פרדס שער הצחצחות), אֲשֶׁרֵינוּ מִי שְׁזוּכָה שִׁירְדוֹף מִחֻשְׁבְּתוֹ לְהַשְׁיֵג הַשְּׁגוֹת אֱלֹהִים אֵף עַל פִּי שְׂאִין יִכְלֹת בְּיַד הַשֶּׁכֶל לְהַשְׁיֵג אֹתָם, כִּי לֹא מִתְדַבְּקִין וְלֹא יִדְעוּן:

וְתִשְׁעָה הִיכְלִין אֱלֹהִים נִעְשִׂין עַל יְדֵי הַבְּטִישָׁה, שְׁמִכְבֻּשִׁין הַמְחִין בְּכֶתֶר בְּשַׁעַת רְדִיפָה. וְהַמְחִין הֵם תְּלַת, וְכָל אֶחָד כָּלִיל מִתְלַת, כִּי נִכְלָלִין בְּשַׁעַת רְדִיפָה. וְשִׁלְשׁ פְּעָמִים שְׁלֹשׁ, הֵם תִּשְׁעָה, וְזֶהוּ תִשְׁעָה הִיכְלִין:

ט [זֶה הַעֲנִין עֲמוֹק עֲמוֹק מִי יִמְצְאוּנוּ בַּמּוֹכֵן לְמִשְׁפִּיל, וְכֹאֲשֶׁר רָמַז לִי רַבְנֵנוּ ז"ל בְּעֲצָמוֹ גְּדֵל עֲמֻקּוֹת הַסּוּף הַנּוֹרָא הַזֶּה שְׂמֻנִיעַ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה וְכוּ', וְכַמְבֹאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת לְמַעֲנֵי. וְהַחֲכָרָה

עוֹטָה אוֹר

הַתְּכֵלִית, לַהֲיוֹת בְּבַחֲנֵהּ זוֹ שֶׁל 'מְטִי וְלֹא מְטִי' - יוֹדַע וְאִינוֹ יוֹדַע, כְּלוּמָה, שִׂוְדַע מִה שְׂאִינוֹ יוֹדַע, וְיוֹדַע מִה שְׂאִינוֹ יִכּוֹל לְהַשְׁיֵג, כִּי מִתְנוּצֵץ לוֹ אוֹר הָאֵין סוּף, כְּדִי לִידַע מִה צָרִיךְ לִידַע, אֲבָל בְּאִמַּת אִי אִפְשָׁר לְדַעַת אוֹתוֹ.⁸⁵

וְזֶה בְּחִינַת הַכְּתוּב (ישעיה נח, יא): "וְהַשְׁבִּיעַ בְּצִחְצֻחוֹת נִפְשָׁךְ", כִּי אִזְרוֹת אֱלֹהִים הֵם הַצִּחְצֻחוֹת, שֶׁהֵם לְמַעַלָּה מִהַסְפִּירוֹת,⁸⁶ אֲשֶׁרֵינוּ מִי שְׁזוּכָה שִׁירְדוֹף מִחֻשְׁבְּתוֹ לְהַשְׁיֵג הַשְּׁגוֹת אֱלֹהִים,⁸⁷ אֵף עַל פִּי שְׂאִין יִכְלֹת בְּיַד הַשֶּׁכֶל לְהַשְׁיֵג אֹתָם, כִּי לֹא מִתְדַבְּקִין וְלֹא יִדְעוּן⁸⁸ - אִי אִפְשָׁר לְהִתְדַבֵּק בָּהֶם וּלְדַעַת אוֹתָם, וּמ"מ הַרְשִׁימוּ שֶׁנִּשְׂאָר בְּט' הִיכְלִין אֱלֹהִים מִעוֹרֵר אֶת הָאָדָם מְאוֹד לְעַבּוּדַת ה'.

וְתִשְׁעָה הִיכְלִין אֱלֹהִים שְׂאוֹר הָאֵין סוּף מִתְגַּלֶּה בָּהֶם, בְּבַחֲנֵי 'מְטִי וְלֹא מְטִי', נִעְשִׂין עַל יְדֵי הַבְּטִישָׁה,⁸⁹ שְׁמִכְבֻּשִׁין - שְׂמִיכִים הַמְחִין בְּכֶתֶר בְּשַׁעַת רְדִיפָה⁹⁰ שֶׁל הַמְחֻשְׁבָּה לְהַשְׁיֵג בְּאוֹר הָאֵין סוּף. וְהַמְחִין הֵם תְּלַת - שְׁלוֹשָׁה: חֲכָמָה, בִּינָה וְדַעַת, וְכָל אֶחָד כָּלִיל מִתְלַת - מִשְׁלוּשָׁה, כִּי נִכְלָלִין זֶה בּוֹה בְּשַׁעַת רְדִיפָה. וְשִׁלְשׁ פְּעָמִים שְׁלֹשׁ, הֵם תִּשְׁעָה, וְזֶהוּ תִשְׁעָה הִיכְלִין.

מַחֲמַת עוֹמֵק עֵינֵין זֶה, וְכִיצַד אִפְשָׁר לְבַאֵרוֹ ל'עוֹבְדָה וְלִמְעַשָּׂה', הוֹסִיף כִּאֵן ר' נֵתַן בִּיאוֹר לְדַבְרֵים.

ט. [מְבַאֵר ר' נֵתַן ז"ל: זֶה הַעֲנִין עֲמוֹק עֲמוֹק מִי יִמְצְאוּנוּ⁹¹, בַּמּוֹכֵן לְמִשְׁפִּיל, וְכֹאֲשֶׁר רָמַז לִי רַבְנֵנוּ זְכָרְנוֹ לְבִרְכָה בְּעֲצָמוֹ גְּדֵל עֲמֻקּוֹת הַסּוּף הַנּוֹרָא הַזֶּה, שְׂמֻנִיעַ לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה וְכוּ', וְכַמְבֹאֵר בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת לְמַעֲנֵין כִּי מְדַבֵּר עַל הָאֵרֶת הָאֵין סוּף, אַחֲרֵי שְׁזוּכָה לְתַקֵּן עַל יְדוֹ 'כְּתֵר דְּאִצִּילוֹת' וּמְדַרְגָּת

מִקּוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

הַתְּכֵלִית. (וְע"ע בְּשִׁחוֹת הַר"ן שִׁיחָה ג', וּבְחֵי מוהר"ן אוֹת רפ"ב, וְאוֹת רפ"א).

86. ע' פֵּרְדֵס רִימוֹנִים שֶׁעַר הַצִּחְצֻחוֹת. וְכַמְבֹאֵר הֵיטֵב בְּעֵץ חַיִּים (שֶׁעַר א' עֵנֶף ד'), וְז"ל: וְאֵל יַעֲלֶה בְּדַעַתְךָ כִּי הָעֵשֶׂר סְפִירוֹת הַנִּקְרָא אֲצִילֵינוּ בְּסִפְרָה הַזֹּהָרָה עֵשֶׂר סְפִירוֹת דְּאִצִּילוֹת, אֵל תַּטְעֵה לְחֻשׁוֹב שֶׁהֵם יוֹתֵר רַאשׁוֹנִים וְגִבּוּהִים מִכֹּל מַה שְׁנֹאֲצִלוּ, כִּי כַּמָּה עוֹלָמוֹת קִדְמוֹ עֲלֵיהֶם, וְלִרְבּוֹב הָעֵלָמִים לֹא שִׁלְחוּ בָּהֶם יָד לְהוֹצִיָרָם בְּסִפְרָה הַזֹּהָרָה אֲלֵא בְּרַמְזוֹ נִפְלָא, כֹּאֲשֶׁר עֵינֵיךְ לְנוֹכַח יִבִּיטוּ ג' מֵאֵמֵרִים מִסְפֵּר הַתִּיקוּנִים בְּעֵינֵי א"ק לְכֹל הַקְּדוּמִים כְּמוֹ שֶׁאֲכַתּוּב בְּע"ה וְכוּ'. וְגַם מֵאֵמֵר

85. וּבִשְׂבָחֵי הַר"ן (אוֹת ל"ה) הוֹסִיף, שֶׁעַכ"פ מִפְּעַם לְפַעַם עוֹלָה וְיוֹדַע יוֹתֵר, וְנִתְגַּלֶּה לוֹ 'אִינוֹ יוֹדַע יוֹתֵר', וְז"ל: וּבְעֵינֵי תְּכֵלִית הַיְדִיעָה אֲשֶׁר לֹא גִדַּע, סִפֵּר גַּם-כֵּן קֶצֶת עֲמֻנָה אִיזָה פְּעָמִים, אִיךְ בְּכָל יְדִיעָה יִשׁ זֶה הַתְּכֵלִית. וְעַל-כֵּן אֶף-עַל-פִּי שְׁזוּכִים לְבּוֹא לְזֶה הַתְּכֵלִית אֲשֶׁר לֹא גִדַּע, אֶף-עַל-פִּי-כֵן עֲדִין אֵין זֶה הַתְּכֵלִית הָאֲחֵרוֹן, כִּי עֲדִין אֵין זֶה תְּכֵלִית הַיְדִיעָה כִּי אִם בִּיְדִיעָה זֹה, וְצִרְיָכִים אַחֲרָיֶךָ לְטָרַח לְזַכּוֹת לְתְּכֵלִית גְּבוּהָ יוֹתֵר, לְזַכּוֹת לְמְדַרְגַת הַתְּכֵלִית אֲשֶׁר לֹא גִדַּע בִּיְדִיעָה הַגְּבוּהָ יוֹתֵר, וְכֵן עוֹלָם. נִמְצָא שֶׁלְעוֹלָם אֵין יוֹדַעֵין כָּלֵל, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן לֹא הִתְחִיל עֲדִין לְהַשְׁיֵג

מקורות ועיונים

שנמשכין מאחד הפשוט יתברך. פי זה אי אפשר להשיג עכשיו בהדעת, כי אם באמונה לחד שממשכין לנו הצדיקים הגדולים הנ"ל שזוכין להשגת התשעה היכלין הנ"ל, כי אלו הצדיקים הזוכין להשגה זאת, הם כוללין ומיחדין כלליות הבריאה שהיא בחינת מספר ומנין שהוא בבחינת אחר הבריאה, הם כוללין הכל בקדם הבריאה בשרש האחדות, כי הם משיגין השגת אלקותו ואחדותו יתברך ויתעלה בבחינת מטי ולא מטי, בבחינת רדיפה ומעכב, עד שנעשין אצלן תשעה היכלין. ואלו התשעה היכלין בשרשם למעלה הם גבוהים ונעלמים מאד מאד בתכלית ההעלם, כי הם בחינת אורות הצחצחות שהם למעלה מהספירות, כי לית מאן דקימא בהו ולא מתדבקין ולא ידיעין וכו', אבל אף על פי כן מחמת הרדיפה והמעכב הנ"ל, על ידי זה מפה הרדיפה בהמעכב, עד שנעשין כביכול בחינת היכלות בהשגה בבחינת מספר ומנין, כי הם תשעה היכלין. ואלו התשעה היכלין שרש כל הספירות שהם שרש המספר והמנין, כי אלו התשעה היכלין הם אורות הצחצחות שהם שרש הספירות כידוע, שמשם נמשכין כל המספרים שבעולם, שהם בחינת כלליות הבריאה כנ"ל. ועל כן הם במספר תשעה היכלין, תשעה היכלין, תשעה דיקא, כי מספר תשעה הוא שרש כל המספרים שבעולם, כידוע בחוש, שהמספר פלה אצל תשעה, כי אחר תשעה חוזר המספר למקור האחדות שהוא עשרה, שהיא בחינת אחד, כי עשרה הוא עשירית אחד, וכן הולך המספר עד תשעה עשיריות, ואחר כך חוזר ונכלל באחד שהוא מאה אחת, וכן לעולם, כידוע, נמצא, שעקר שרש המספר הוא תשעה, ואחר כך חוזר הכל ונכלל באחדות.

90. בפרדס רמונים (שער י"א שער הצחצחות פרק ו'), העתיק את דברי הזוהר הנ"ל, וביאר אותם, וז"ל: פי, כאשר מכה אור המחשבה באור הפרסא, אז מאירים שני האורות יחד. ואתעבידו ט' היכלין להיכלין, פי, מתוך הארתם יחד נעשים מהארתם ט' היכלות - ט' ספי' נעלמות, והם היכלות וכלים ולבושים לאותם היכלות הנעלמות, שהם האורות העליונות הנאצלות מאין סוף בבחינה ראשונה, עכ"ל.

91. על פי הפסוק (קהלת ז, כד): "רחוק מה שהיה ועמק עמק מי ימצאנו".

אחד (הוא המאמר הזוהר שהובא כאן) הובא בפרשת נח (ח"א דף סה.) וגם בפרשת פקודי (ח"ב דף רכו. ודף רסח:), וז"ל אמר ר' שמעון ארימת ידי בצלו לעילא כו', ומרזא מחשבה עילאה דלתא כולהו איקרו אין סוף וכו'. ואם תשים עיני שכלך לדייק היטב כל המלות המיותרות והכפולים והרמזים הנרמזים אל המבין במאמרים הנ"ל, תפליא ותשתומם כראותך כמה מדרגות על מדרגות לאין קץ ומספר קדמו להי' ספירות הנקרא אצלינו בשם 'י' ספירות האצילות, והמעין בחיבורנו זה אם יזכה ידע ויבין ויעמוד על מתכונתם. והנה הגאונים הסתירו במתק לשונם וקראום עשר צחצחות על גבי כתר עליון, וכיוצא בדברים אלו.

87. בלקוטי הלכות (נפילת אפים ד, א), כתב לבאר, וז"ל: צריכין להכלל באור האין סוף שזהו עקר סוד היחוד והזווג שנעשה בגמר התפלה (בנפילת אפים). פי עקר בחינת היחוד והזווג, הוא התחברות עלמא תתאה בעלמא, כמובן בזהר בכמה מקומות, ובפרט בפרשת ויגש (דף רי.) על פסוק (תהלים מח, ה): "כי הנה המלכים נועדו" וכו', עין שם. הינו כשנפגש מישראל שהיא בחינת עלמא תתאה נגד אור אין סוף ברוך הוא, כשזוכה להיות נכלל באור האין סוף בבחינת מטי ולא מטי, וזהו בחינת תכלית היחוד והזווג של עולמות עליונים. וזה אי אפשר כי אם על ידי תקון המסדר והמשיב את המחין שהוא בחינת כתר כנ"ל, שעל ידי בחינה זו נמשך בחינת מעכב אל המחין לבל יתרוסו הגבול, ועל ידי שני בחינות אלו דיקא, דהינו הרדיפה והמעכב, על ידי זה דיקא נעשין ההיכלין הנ"ל שעל ידם משיגין אור האין סוף בבחינת מטי ולא מטי, שזהו עקר בחינת היחוד, עכ"ל.

88. כתב בלקוטי הלכות (או"ח ח"ב הלכות הוראה ו, לה), וז"ל: ואף על פי שאלו התשעה היכלין לא מתדבקין ולא מתדעין וכו', אף על פי כן משם נמשכין כל המחין דקדושה של צדיקי אמת, כי הם אורות הצחצחות, שהם שרש כל המדות, שמשם השתלשלות כל המחין על ידי הצמצומים והפלים שעושין הצדיקים במעשיהם הטובים.

89. כתב בלקוטי הלכות על תורה דידן (נפילת אפים ד, טו), וז"ל: וזה הדבר אי אפשר להשיג בשום דעת אנושי, אף נמשך הרבוי שהיא בחינת מנין ומספר, ממקור האחדות, דהינו בחינת פעולות משתנות

לְבָאֵר הַדְּבָר קָצֵת, וְהוּא, כִּי הַכֶּתֶר הוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר אֶת הַמִּחוּן, דְּהִינּוּ הַכַּח שְׁיֵשׁ בְּהַשְׁכֵּל שֶׁל אָדָם לְיֹשֵׁב וְלְסֻדָּר אֶת הַמִּחוּן וְהַדְּעָת לְבַל יִהְיֶה לְצֵאת הוּיָן מִן הַגְּבוּל, זֶה הַכַּח הוּא בְּחִינַת 'פֶּתֶר' כִּנּוּי. וְזֶה הַכַּח הוּא כְּמוֹ מַחְצָה, הַמְּפַסְקֶת בֵּין הַמִּחוּן וּבֵין הָאוּר אֵין סוּף, כִּי זֶה הַכַּח שֶׁהוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַמִּחוּן בְּעֵת מְרוּצְתָם וְרִדִּיפְתָם, לְבַל יִהְרָסוּ לְעֹלֹת אֶל ה' לְמַעַלָּה מִמַּחְצָתָם, כִּי הַמִּחוּן רֹדְפִין לְהַשִּׁיג הָאוּר אֵין סוּף. וְזֶה הַכַּח הַנּוֹל שֶׁל הַשְׁכֵּל, שֶׁהוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת פֶּתֶר, הוּא עוֹמֵד בְּפְנֵיהֶם כְּמוֹ מַחְצָה, וּמְעַכֵּב אוֹתָם מִרְדִּיפְתָם כִּנּוּי.

וְעַל יְדֵי הַרְדִּיפָה וְהַמְעַכֵּב, הִינּוּ עַל יְדֵי הַרְדִּיפָה שֶׁהַמִּחוּן רֹדְפִין לְהַשִּׁיג אוֹר הָאֵין סוּף, וְעַל יְדֵי פַח הַמְעַכֵּב, שֶׁהוּא פַח הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, בְּחִינַת פֶּתֶר כִּנּוּי, עַל יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינּוֹת אֵלֶּה, עַל יְדֵי זֶה מְבַטְשִׁין וּמַפְיִן הַמִּחוּן בְּבְחִינַת הַמַּחְצָה הַנּוֹל שֶׁהוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין הַיְכָלִין לְאוּר אֵין סוּף, דְּהִינּוּ שְׁנַעֲשִׂין בְּחִינַת פְּלִים וְהַיְכָלוֹת בְּרוּחַנִיּוֹת עֲלִיּוֹן, לְהַשִּׁיג עַל יָדָם בְּבְחִינַת 'מְטִי וְלֹא מְטִי' אוֹר הָאֵין סוּף בְּרוּף הוּא. כִּי אִם לֹא הָיָה הַמְעַכֵּב הַנּוֹל כִּלְלֵה, וְלֹא הָיָה מִי שְׁיַעֲכֵב אֶת הַמִּחוּן מִרְדִּיפְתָם וּמְרוּצְתָם, הָיָה מִתְּבַטְלִין הַמִּחוּן לְגַמְרֵי, כִּי הָיָה

עוֹטָה אוֹר

נוֹסְפוֹת לְמַעַלָּה לְמַעַלָּה וְכִנּוּי. וְהַחֲכָרָה לְבָאֵר הַדְּבָר קָצֵת, וְהוּא: כִּי הַכֶּתֶר הוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר אֶת הַמִּחוּן, דְּהִינּוּ הַכַּח שְׁיֵשׁ בְּהַשְׁכֵּל שֶׁל אָדָם לְיֹשֵׁב וְלְסֻדָּר אֶת הַמִּחוּן וְהַדְּעָת - לְשֹׁלֵט וְלַעֲצוֹר בְּמַחֲשֻׁבוֹתָיו לְבַל יִהְרָס לְצֵאת הוּיָן מִן הַגְּבוּל בְּמָקוֹם שְׁאֵין בְּכַח הַשְׁגָּתוֹ לְהַשִּׁיג, וְלִהְשֵׁת מִשֵּׁם שֵׁם רַק בְּכַח הָאִמוּנָה, זֶה הַכַּח הוּא בְּחִינַת 'פֶּתֶר' כִּנּוּי. וְזֶה הַכַּח הוּא כְּמוֹ מַחְצָה הַמְּפַסְקֶת בֵּין הַמִּחוּן וּבֵין הָאוּר אֵין סוּף, כִּי זֶה הַכַּח שֶׁהוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, הוּא מְעַכֵּב אֶת הַמִּחוּן בְּעֵת מְרוּצְתָם וְרִדִּיפְתָם לְבַל יִהְרָסוּ לְעֹלֹת אֶל ה' לְמַעַלָּה מִמַּחְצָתָם, כִּי הַמִּחוּן רֹדְפִין לְהַשִּׁיג הָאוּר אֵין סוּף, וְזֶה הַכַּח הַנּוֹל שֶׁל הַשְׁכֵּל שֶׁהוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, שֶׁהוּא בְּחִינַת 'פֶּתֶר' - הוּא עוֹמֵד בְּפְנֵיהֶם כְּמוֹ מַחְצָה, וּמְעַכֵּב אוֹתָם מִרְדִּיפְתָם כִּנּוּי.

לאחר שביאר, שהכתר מעכב את רדיפת המוחין מהריסה, כדי שלא יזקו מרובי אור. יבאר עתה, כיצד הכתר המעכב, הוא גם 'מסדר ומיישב', כי על ידו נעשים ט' ההיכלין לצורך השגת אור האין סוף, בבחינת 'מטי ולא מטי'.

וְעַל יְדֵי הַרְדִּיפָה וְהַמְעַכֵּב, הִינּוּ עַל יְדֵי הַרְדִּיפָה שֶׁהַמִּחוּן רֹדְפִין לְהַשִּׁיג אוֹר הָאֵין סוּף, וְעַל יְדֵי פַח הַמְעַכֵּב, שֶׁהוּא פַח הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, בְּחִינַת 'פֶּתֶר' כִּנּוּי, עַל יְדֵי שְׁנֵי בְּחִינּוֹת אֵלֶּה, עַל יְדֵי זֶה מְבַטְשִׁין וּמַפְיִן הַמִּחוּן בְּבְחִינַת הַמַּחְצָה הַנּוֹל שֶׁהוּא הַמְיֻשָּׁב וְהַמְסֻדָּר, וְעַל יְדֵי זֶה נַעֲשִׂין הַיְכָלִין לְאוּר אֵין סוּף, דְּהִינּוּ שְׁנַעֲשִׂין בְּחִינַת פְּלִים וְהַיְכָלוֹת בְּרוּחַנִיּוֹת עֲלִיּוֹן, לְהַשִּׁיג עַל יָדָם בְּבְחִינַת 'מְטִי וְלֹא מְטִי' אֶת אוֹר הָאֵין סוּף בְּרוּף הוּא.

כִּי אִם לֹא הָיָה הַמְעַכֵּב הַנּוֹל כִּלְלֵה, וְלֹא הָיָה מִי שְׁיַעֲכֵב אֶת הַמִּחוּן מִרְדִּיפְתָם וּמְרוּצְתָם, הָיָה מִתְּבַטְלִין הַמִּחוּן לְגַמְרֵי וְהָאָדָם הָיָה יוֹצֵא מִדְּעָתוֹ, כְּמוֹ שְׂמַצִּינוּ בְּבִן זוּמָא⁹². כִּי הָיָה הָאָדָם מִתְּבַטֵּל

מְקוֹרוֹת וְעִיּוּנִים

ורבי עקיבא וכו'. בן זומא הציץ ונפגע, ועליו הכתוב אומר (משלי כה, טז) "דבש מצאת אכל דבש פן תשבענו והקאתו", ע"כ. שזו בחינת ריבוי אור שמכבה. וכתב בלקוטי הלכות (נפילת אפים ד, יז), וז"ל: בחינת 'מטי

92. על פי הפסוק (שמות יט, כד): "והכהנים והעם אל יִהְרָסוּ לְעֹלֹת אֶל ה' פֶּן יִפְרֹץ בָּם".

93. כמובא בגמ' בחגיגה (דף יד, ט), תנו רבנן: ארבעה נכנסו בפרדס, ואלו הן: בן עזאי, ובן זומא, אחר,

האדם מתבטל במציאות, כי אור האין סוף אי אפשר להשיג. אף על ידי שני הבחינות, שהם הרדיפה והמעבב, על ידי זה נעשין בחינת מהצות והיכלין הנ"ל, שעל ידם משיגים אור האין סוף רק בבחינת 'מטי ולא מטי'.

ופרוש 'מטי ולא מטי' ידוע למבינים, דהינו 'שמגיע ואינו מוגיע', שרודף ומגיע להשיג ואף על פי כן אינו מוגיע ומשיג, שזה נעשה על ידי הרדיפה והמעבב כנ"ל. ואף על פי שנעשין אלו ההיכלין הנ"ל, אף על פי כן 'לא ידע ולא אתידע ולית מאן דקומא בהו' ולא מתדבקין ולא ידעין וכו' כנ"ל. כי אי אפשר לציר בשכל השגות אלו ההיכלות הנ"ל, כי הם למעלה מנפשין ורחין ונשמתין למעלה מכל השכליות כי הם למעלה מהספירות וכו'. כמבאר לעיל

עוטה אור

במציאות⁹⁴, כי אור האין סוף אי אפשר להשיג, אף על ידי שני הבחינות, שהם הרדיפה והמעבב, על ידי זה נעשין בחינת מהצות והיכלין הנ"ל, שעל ידם משיגים אור האין סוף רק בבחינת 'מטי ולא מטי'.

ופרוש 'מטי ולא מטי', ידוע למבינים בחכמת הקבלה, דהינו 'שמגיע ואינו מוגיע', שרודף ומגיע להשיג ואף על פי כן אינו מוגיע ומשיג, שזה נעשה על ידי הרדיפה והמעבב כנ"ל. ואף על פי שנעשין אלו ההיכלין הנ"ל שעל ידם משיגים מה את 'אור אין סוף', אף על פי כן 'לא ידע ולא אתידע' - אינו ידוע ולא נודע, ולית מאן דקומא בהו' - ואין מי שמושיג אותם, ולא מתדבקין - ולא מתדבקים בהם, ולא ידעין - ולא יודעים אותם וכו' כנ"ל. כי אי אפשר לציר בשכל השגות אלו ההיכלות הנ"ל, והטעם: כי אפילו הם (ההיכלות), למעלה מנפשין ורחין ונשמתין - מנפשות רוחות ונשמות, למעלה מכל השכליות, כי הם למעלה מהספירות וכו'. כמבאר לעיל בלשון רבנו

מקורות ועיונים

מבחינת הפתר, שעל ידו עקר תקון כל העולמות כנ"ל, על ידי זה פשהמחין רודפין למעלה, אזי זה הפתח המסדר שהוא פתח המעבב - הוא מעבב אותם מרדיפתם, ואז מחמת מהירת רדיפת המחין, והמעבב מעבב אותם, אזי מכה הרדיפה בהמעבב, עד שנעשין על ידי זה תשעה היכלין דלאו אנן נהורין וכו', שעל ידם משיגין אור האין סוף ברצוא נשוב בבחינת 'מטי ולא מטי' כנ"ל, ועל כן על ידי זה ממשיכין ומורדין השפע למטה, כי על ידי הרדיפה נכללין המחין למעלה בבחינת רצוא, ועל ידי המעבב הם חוזרין בבחינת נשוב, ובחזרתם נמשך כל השפעות והברכות למטה. כי עקר כל הברכות נמשכין משם, מאור האין סוף יתברך שמו, שהוא מחיה את כלם והוא שרש כל הברכות והשפעות שפעולם, ואי אפשר לקבל השפע כי אם על ידי הפלים שנעשין על ידי הרדיפה והמעבב.

ולא מטי', בבחינת רדיפה ומעבב, שצריך לעמוד על המשקל תמיד, כי אם ירדף להשיג יותר מהראוי לפי בחינתו - תבטל ההשגה לגמרי, כי רבוי השמן גורם כבוי הנר, ואם יעבב ומנע ההשגה לגמרי - גם כן לא ישיג כלל.

94. כמו שביאר בלקוטי הלכות (נפילת אפים ד, כה), וז"ל: עקר המשכת השפע למטה על ידי פתח המסדר את המחין, שהוא פתח המעבב את המחין מרדיפתו, כי לפי היתר ורדיפת המחין למעלה למעלה להשיג אור האין סוף, אם לא היה פתח המעבב הנ"ל - היו המחין עולים למעלה, והיו יוצאים מקליהם והיו מתבטלים לגמרי, ואז בודאי לא היה שום שפע יורדת למטה, מאחר שהיו המחין עולים ולא חוזרים כלל, והיה באמת חס ושולם נחרב העולם, כי זהו בחינת מיתת המלכים - מחמת שלא היו הפלים יכולים לקבל האור, וחזרו האורות שהם המחין למעלה לשרשם. אבל על ידי פתח המסדר שנמשך

בלשון רבנו ז"ל, עין שם היטב ותבין שלא הוספתי שום דבר כלל כי בכלל דבריו דברי רק חזרתי ובארתי הדברים קצת לגדל עינים עמקותם עד אין סוף.

ובשביל זה נעשין תשעה היכלין דיקא, כי המחין הם שלש, ומחמת רדיפתם והכאתם בהמעבב הנ"ל הם נכללין זה בזה, ונעשה כל אחד כלול משלש, ושלש פעמים שלש הם תשעה, וזהו בחינת תשעה היכלין הנ"ל. אשרי מי שיוזכה לילף ולעלות בדרך הקדש הנאמר בהתורה הזאת, עד שיוזכה להשנות אלו:

י וזה ששאלו סבי דבי אתונא: אמצעותא דעלמא היבא. זקפא אצבעתא, אמר הבא. אמרו ליה מי יימר, אמר להו איתנו אשלי ומושחו. ששאלו אותו: איך משיגין אור אין סוף, שהוא אמצעא דעלמא, שממנו הכל שואבין חיות ושפע. זקפא אצבעתא, זה בחינת ברכות כנ"ל,

עושה אור

ז"ל, עין שם היטב ותבין, שלא הוספתי שום דבר כלל, כי בכלל דבריו דברי רק חזרתי ובארתי הדברים קצת לגדל עינים עמקותם עד אין סוף.

ובשביל זה נעשין תשעה היכלין דיקא, כי המחין הם שלש - חכמה, בינה ודעת, ומחמת רדיפתם והכאתם בהמעבב הנ"ל הם נכללין זה בזה, ונעשה כל אחד כלול משלש, ושלש פעמים שלש הם תשעה, וזהו בחינת תשעה היכלין הנ"ל. אשרי מי שיוזכה לילף ולעלות בדרך הקדש הנאמר בהתורה הזאת⁹⁵ היינו, שבכל עליה ועליה שעולה, יזכה לעשות את המצוות בשמחה⁹⁶ יתירה, בתוספת שמחה ממה שהיה קודם, עד שיוזכה להשנות אלו, ע"כ תוספת ממוהרנ"ת.

עתה ילביש השגות תורה זו, בשאלה ששאלו סבי דבי אתונא את רבי יהושע בן חנניה, ובתשובה שהשיב להם.

י. וזה ששאלו סבי דבי אתונא את רבי יהושע בן חנניה: אמצעותא דעלמא היבא - היכן הוא אמצע העולם. זקפא אצבעתא⁹⁷, אמר הבא - זקף את אצבעו ואמר להם: כאן הוא אמצע העולם. אמרו ליה: מי יימר - אמרו לו: מי יאמר ויוכיח כדבריה, אמר להו: איתנו אשלי ומושחו - אמר להם: הביאו חבלים ותמדדו⁹⁸.

והכוונה בפנימיות: ששאלו אותו: איך משיגין אור אין סוף, שהוא אמצעא דעלמא - אמצע העולם, והכוונה איך משיגים את 'קו האין סוף' הנכנס תוך 'החלל הפנוי'⁹⁹, והוא באמצע כל העולמות, וכל הנאצלים מלבישים אותו, והוא עובר במקום בית המקדש¹⁰⁰, שממנו הכל שואבין חיות

מקורות ועיונים

ועל כן עקר התקון על ידי המסדר והמלישב, שהוא המעבב את המחין מרדיפתם, שהוא בחינת פתח, כי בלא תקון זה היתה הרדיפה בלי מעבב, והיה נשאר שם, והיה מתבטל במציאות. והשם יתברך תפין בקיום העולם, על כן עקר השלמות על ידי הרדיפה והמעבב וכנ"ל. ועקר שלמות התקון הוא כשזוכה לחזר ולהמשיך משם כל ההשפעות טובות, שגהו בחינת ירידת השפע שממשיכין אחר התפלה בשעת אמירת 'אשרי ובא לציון', כי בשעת תפלת שמונה עשרה זוכין לבחינת השגת אור הנ"ל, אבל צריך

95. כתב בלקוטי הלכות (אישות ד, ו), וז"ל: כל מה שנאמר בהתורה הזאת, שעולין והולכין מעלה מעלה עד שזוכין להשיג התשעה היכלין הנ"ל, כל זה הוא סוד פגנות התפלה. שכלל הפגנות הוא עליות העולמות, שמלכות תעלה מן הקלפות ותלביש את גצח הוד יסוד. ונצח הוד יסוד תעלה לתסוד גבורה תפארת וכו', כמבאר בפגנות (פרי עץ חיים שער התפלה פ"ה ט). ומי שזוכה לעסק בתקון זה, עקר השלמות הוא כשעולה מעלה מעלה, עד שמחשבתו רודפת להשיג אור האין סוף, שתהיה הרדיפה בבחינת רצוא ושוב.

מקורות ועיונים

97. כך היא הנוסחא בכל ספרי לקוטי מוהר"ן, ולעיל כשהעתיק מוהרנ"ת את הגמ' כתב 'זקפא לאַצְבַּעְתִּיה' - בלשון רבים (וכמו הנוסח המופיע בגמ'), והכוונה לכל אצבעותיו. וגירסא זו מתאימה למבואר לקמן, שזו בחינת נשיאת כפים, ושם זוקפים את כל עשר אצבעותיו. לעומת זאת, לפי הפשט שרוצים להראות על איזה מקום שהוא אמצע, עושים זאת עם אצבע אחת, וכמו שכתוב כאן 'אצבעתא'.

98. ולא אמר להם רק בדרך ניצוח, וכידיעה שאי אפשר להשיג חבלים ארוכים כאלו למדוד את כל העולם. אלא שכך היא האמת, שכן העולם הוא כדור, ולכן, בכל נקודה שתחליט שהיא האמצע, אם תמדוד משם בכל כיוון שתמדוד, יהיה בדיוק אותה מידה. והנה, התנאים והאמוראים כבר ידעו את הסוד, שהעולם הוא כדור, וכמבואר בזוהר (ויקרא ח"ג דף י'), ע"ש.

99. לכאורה הדבר תמוה, שכן אדרבה, האין סוף אינו אמצע העולם, כי כל הבריאה היא בבחינת ה'חלל הפנוי', היינו, מה שנראה כביכול לנבראים מקום פנוי ממקום האין סוף, וא"כ מה שייד לומר שאין סוף הוא אמצע העולם? ונראה ליישב, שהכוונה היא, על קו האור האין סוף, שהמשיך המאציל העליון מתוך האין סוף, כדי שיכנס בתוך העולם, ועל קו זה מלבישים כל הנאצלים, כמבואר כל זה היטב בעץ חיים (שער א' ענף ב'), וז"ל: אחר הצמצום, אשר אז נשאר מקום החלל ואויר פנוי וריקני באמצע אור האין סוף ממש, כבר היה מקום שיוכלו להיות שם הנאצלים והנבראים ויצורים והנעשים (ד' לשונות כנגד אצילות, בריאה, יצירה ועשיה), ואז המשיך מן אור אין סוף קו אחד ישר מן האור העגול שלו מלמעלה למטה, ומשתלשל ויורד תוך החלל ההוא וכו'. ובמקום החלל ההוא האציל וברא ויצר ועשה כל העולמות כולם, וקו זה כעין צנור דק אחד, אשר בו מתפשט ונמשך מימי אור העליון של אין סוף, אל העולמות אשר במקום האויר והחלל ההוא.

100. ראה במי הנחל שרמז לזה, וכתב וז"ל: כבר מבואר (לעיל באות ה') שהשכל שמשגיגין על ידו אור אין סוף, הוא בחינת (שמות טו, יז): "מקדש ה' פוננו יְדִיךְ", והמקדש הוא באמצע העולם כידוע, עכ"ל. ויותר מובן הדבר בספר זמרת הארץ (כאן), שכתב

להיות בבחינת רצוא ושוב פנ"ל, ואזי קשהוה בבחינת ושוב, הוא ממשיך משם כל ההשפעות טובות, שמשם כל הממון והעשירות. ועקר צנור השפע שתוכל לירד למטה הוא על ידי בחינת המעכב, על פן שם מתחיל האור להצטיר. ואף על פי ששם אין שיף ציור כלל, אף על פי כן מאחר שהוא בבחינת מעכב, מתחיל האור להצטמצם קצת, עד שעל ידי זה יש כח למטה שיצטיר בבחינת שפע ממש, עד שנמשך משם הממון והעשירות. וזה בחינת "צטרת חכמים עשרם" (משלי יד, כד), פי העשירות נמשך מבחינת 'עטרה', בחינת פתח שהוא בחינת המסדר והמישב את המחין בשעת רדיפתם וכנ"ל. וזה "צטרת חכמים" דיקא, פי דיקא החכמים אמתיים שזוכין למחין הנ"ל, שיהם עקר החכמה האמתית, עד שמתם רוך אחר השגות הנ"ל, אצלם דיקא העשירות מבחינת פתח ועטרה, פי הם ממשיכין העשירות משם, מבחינת פתח, שהוא המעכב, שעל ידי זה עקר תקון המחין פנ"ל, אבל אצל אחרים יש שהעשירות שלו נמשך מהיכלי התמורות שיהם ממשיכין לפעמים השפע אצלם כשאין זוכים לתקן תקונים הנ"ל כראוי.

96. כתב בלקוטי הלכות (נפילת אפים ד, א), וז"ל: כל הבחינות המבארין (כתורה דידן), דהינו שפלקות עולה מן הקלפות, ומלכות מלביש ועולה לבחינת נצח הוד יסוד, ונצח הוד יסוד' ל'חסד גבורה תפארת', ו'חסד גבורה תפארת' ל'חכמה בינה דעת' וכו', כל זה הוא פגנת סדר התפלה, שאומרים מתחלה קרבנות וקטרת, ואחר כך פסוקי דזמרה, ואחר כך ברכת קריאת שמע, ואחר כך התפלת שמונה עשרה וכו', שעל ידי כל זה עולין העולמות בבחינות המבארין בתורה הנ"ל, שפלקות עולה מן הקלפות, ומלכות מלביש נצח הוד יסוד' וכו' וכו', כמבאר היטב בפגנות (דריש ג). ורבנו ז"ל גלה ובאר שכל סוד עלית העולמות בבחינה הנ"ל נעשין על ידי עשיית המצוה בשמחה פנ"ל. נמצא, שעשיית המצוה בשמחה ובחינת סדר התפלה הם בחינה אחת, שעל ידם עולין העולמות בבחינות הנ"ל, שיהם סוד פגנות סדר התפלה פנ"ל, עד שזוכין על ידי זה לעלות עד הפתח, לברך ולתקן בחינת המסדר והמישב את המחין, שעל ידי זה זוכין להשיג אור האין סוף בבחינת 'מטי' ולא מטי', שעל ידי זה נעשין בחינת התשעה היכלין הנ"ל.

בחינת: 'וישא אהרן את ידו ויברכם' פנ"ל. הינו שעל ידי הברכות מבטשין המחין בכתה, ונעשין היכלין פנ"ל. ואמרו ליה מי יומר – מי הוא זה שייכנס בהיכלי התמורות למקום הקלפות, להעלות משם הקדושה בבחינת קטרת פנ"ל, ושעל ידי עלייתו יתעלה הברכות פנ"ל. וזה מי יומר, לשון תמורה, לשון (ויקרא כו, ט) "אם המר ימירנו".

והשיב להם, איתו אשלי ומושחו – הינו עקר עליית הקדושה, על ידי השמחה (לעיל אות ב), ולעיתיד

עושה אור

ושפע¹⁰¹, כי הוא משפיע חיות ושפע לכל העולמות, ולכן, הוא בחינת 'אמצע העולם', כי הוא החיות הפנימית שבכל העולמות¹⁰². **זקפא אצבעתא** - זקף את אצבעותיו, זה בחינת ברכות פנ"ל (באות ד) הנמשכים מבחינת הידים, בחינת הכתוב (ויקרא ט, כב): **'וישא אהרן את ידו ויברכם' פנ"ל** (שם), הרי, שהברכות נמשכות מבחינת הידים. הינו שענה להם **שעל ידי הברכות** שנמשכות מבחינת הידים, זוכה האדם לשכל ומוחין, כי עיקר הברכה היא 'ברכת השכל'. ואז השכל רודף להשיג את אור האין סוף, ומבטשין¹⁰³ - מכים המחין ב'כתר' שהוא מעכב את השכל כדי ליישב את השכל, ונעשין היכלין פנ"ל לאור האין סוף, ועל ידי זה זוכה להשיג את אור האין סוף, בבחינת 'מטי ולא מטי'.

ואמרו ליה סבי דבי אתונא: מי יומר, מי הוא זה שייכנס בהיכלי התמורות¹⁰⁴, למקום הקלפות¹⁰⁵, להעלות משם הקדושה, בבחינת 'קטרת' פנ"ל (אות ב), כי צריך להעלות את הקדושה מהקליפות ולהוציא את השכינה, ספירת המלכות, מהגלות, כמו שנתבאר, ששלמות הקדושה היא ע"י שמבררים מתוך הקליפות את החיות של הקדושה המחיה אותן, ועי"ז נשארות הקליפות ללא חיות ומתות, ושעל ידי עלייתו של זה שיכול לעלות להיכלי התמורות יתעלה הברכות פנ"ל (באות ד), כי על ידי המלכות העולה מהקליפות, היא הולכת לעורר את כל העולמות לעבודת ה' יתברך, ותמשך ברכה לכל העולמות, עד שלבסוף הוא ישיג את אור האין סוף, בבחינת 'מטי ולא מטי'¹⁰⁶, וכנ"ל. וזה מי יומר, לשון תמורה, לשון הכתוב (ויקרא כו, ט): **"אם המר ימירנו"**, כי הקליפות מחליפות וממירות את הטוב ברע ואת הרע בטוב, ולכן הם נקראות 'היכלי התמורות'.

והשיב להם: איתו אשלי ומושחו - הביאו חבלים ותמדדו, הינו שאין צורך לרדת להיכלי התמורות, כדי להעלות משם את הקדושה, כי עקר עליית הקדושה היא על ידי השמחה, כי השכינה היא שורש

מקורות ועיונים

בתמונת העגולים הנה אזי יהיו כולם קרובים ודוקים באין סוף הסובב אותם בהשוואה אחת גמורה והאור והשפע הצריך להם יקבלום מן אין סוף מכל צדדיהם בשיקול אחד.

102. בזוהר תרומה (ב"ח דף קנז), איתא: קודשא בריך הוא פד ברא עלקמא, פליגי ארעא, שובא איהו לסטר חד, ותרבא (מדבר) איהו לסטר אחרא. פליגי ישובא, ואסתר עלמא סתרגיה דנקודה תדא. ומאן איהו, דא ארעא קדישא, ארעא קדישא אמצעייתא דעלקמא. ובאמצעייתא דארעא קדישא, איהו ירושלים. אמצעייתא דירושלים איהו בית קדש הקדשים, וכל טיבו וכל

וז"ל: אור אין סוף שהוא בחי' אמצעייתא דעלמא, על כן עיקר השגת אלקותו ית' הוא בארץ ישראל כמובן בזוהר. וזה בחי' מה שאמרו רז"ל (כתובות קי:): 'כל הדר בארץ ישראל דומה כמי שיש לו אלוך, היינו כנ"ל. וע"כ דקדקו לומר 'דומה' דייקא, 'כמי שיש לו', כי באמת אעפ"כ לא ידיע ולא אתידיע. וזה בעצמו תכלית הידיעה כמבואר בפנים, ועל כן ארץ ישראל ובפרט ירושלים היא באמצע העולם, כמו שאמרו רז"ל (יומא נד:): כי שם עיקר הארת האור אין סוף ית' שהוא בחינת 'אמצעייתא דעלמא'.

101. עץ חיים (שער א' ענף ב'), וז"ל: בהיות הנאצלים

מקורות ועיונים

הקדושה 'קוֹף בפני אדם', וכמו שצד הקדושה מושך שפע ומזון לכל נבראיו הטהורים, כן הקליפה היא מושכת ומשפעת מזון ושפע לנבראים רבים אשר בצדה. וזה טעם האסור והמותר הטמא והטהור הפסול והכשר. כי כמו שיבוא צד הלוֹבֵן והטהרה מצד החסד שהוא דמות הסבא "מפני שיבה תקום", כן יש לובן בטומאה וקליפה והוא זקן אשמאי שהוא שומם, שורש השממה והכליון חרוץ. וכמו שיש אודם המתור ודם טוהר בצד הגבורה, שהיא צד החזור אל ההכרעה הטהורה, וזהו הכובש את יצרו, כן יש אודם ודם טמא ואסור. וכמו שיש ירוק בצד הרחמים הקו האמצעי מצד הת"ת אשר שם הכשרות והטוב, כן יש המרה הירוקה הממיתה, טפה שממנה פניו של אדם מוריקות, והפיסול והרע כי הם אלו נגד אלו. וכמו שאלו הג' הם חסד דין רחמים נכללים בי' ספירות, כן אלו הג' יש להם י' ספירות בקליפות המשטינים.

(ועי' לקוטי הלכות ברכת השחר ג, ב-ג, מה שביאר בענין זה על פי ספורי מעשיות מעשה י"א).

105. ביאר בלקוטי הלכות (הודאה ו, יב), וז"ל: **הַסְטָרָא אַתְרָא וְהַקְלָפוֹת, שְׁהֵם כְּחוֹת הַיֵּצֶר הַרַע וְחִילוֹתָיו - נִקְרָאִים הַיְכָלֵי הַתְּמוֹרוֹת, שֶׁכָּל כֹּהֵם הַרַע הוּא עַל יְדֵי תְּמוֹרוֹת, שֶׁמִּתְלַיְפִין וּמְמִירִין רַע בְּטוֹב וְטוֹב בְּרַע, בְּבַחֲיִנַת (וְשִׁעָה ה, כ): "הוֹי הָאוֹמְרִים לְרַע טוֹב וְלְטוֹב רַע שְׂמִים חֲשֵׁף לְאוֹר וְאוֹר לְחֲשֵׁף" וכו', שֶׁמִּשָּׁם כָּל הַבְּלוֹלִים וְכָל הַתְּאוֹרוֹת, וְכָל מִינֵי מִתְלַקֵּת וְהִסְתּוֹת וּפְתוּיִים וּסְבָרוֹת שֶׁל שֶׁקֶר וְכו'. וְעַקֵּר עַל יְדֵי הָעֲצָבוֹת, שֶׁעַל יְדֵי זֶה הַמַּחַ וְהַשְּׂכָל מִבְּלָל. וְעַקֵּר הַבְּלוֹל הוּא שֶׁמִּבְּלָבְלִין הַרַעַת וּמְמִירִין וּמְהַפְכִין הַכֹּל, בְּבַחֲיִנַת "הַפְּכָכִים" וכו' (שם כט, טז), בְּחִינַת "וְהִמָּה מְרוֹ וְעֲצָבוֹ אֵת רוּחַ קְדוֹשׁ" (שם סג, ט), כִּי כָּל לְשׁוֹן הַמְרָאָה וּמְרִידָה בְּחִינַת סוֹרֵר וּמוֹרָה - הוּא עַל שֵׁם הַתְּמוֹרוֹת, שֶׁמִּשָּׁם הִבְיָאוּ הַרְבֵּה לִידֵי הַמְרָה מִמֶּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלְן. בְּבַחֲיִנַת 'הַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כִּי וְהַיּוֹם אוֹמֵר לוֹ עֲשֵׂה כִּי עַד' וכו' (שַׁבָּת קה:), שֶׁהַכֹּל עַל יְדֵי סְבָרוֹת שֶׁקֶר וְתְּמוֹרוֹת.**

106. לקוטי הלכות (שם, ד), וז"ל: **שֶׁמִּתְקַנְיָם גַּם אֵת הַמְסִדֵּר וְהַמִּיֻּשֵׁב וכו', שֶׁעַל יְדֵי זֶה מְשִׁיגִין אוֹר הָאֵין סוֹף בְּבַחֲיִנַת 'מְטִי וְלֹא מְטִי' עַל יְדֵי הַתְּשׁוּעָה הַיְכָלִין הַנִּלְא. אֲבָל אֵי אֶפְשָׁר לְזַכֵּת לְכָל זֶה, כִּי אִם עַל יְדֵי בְּחִינַת 'מִי יִימַר', שֶׁהוּא עַל יְדֵי זֶה שִׁיכוֹל לְכַנֵּס בְּהַיְכָלֵי הַתְּמוֹרוֹת לְמִקּוֹם הַקְּלָפוֹת וְלְהַעֲלוֹת הַקְּדוּשָׁה מִשָּׁם בְּבַחֲיִנַת קְטוֹרֵת**

מְזוּנָא דְּכָל יְשׁוּבָא, תַּמָּן נְחִית מְלַעֲלֵא. וְלִית לָךְ אֲתֵר בְּכָל יְשׁוּבָא דְּלֹא אֲתוּן מִתַּמָּן. [תרגום: כְּשֶׁבָרָא הַקְּב"ה אֵת הָעוֹלָם, חָלַק אֵת הָאֶרֶץ. הַיְשׁוּבִים הוּא לְצַד אֶחָד, וְהַתְּרַבָּה הוּא לְצַד אֲחֵר. חָלַק אֵת הַיְשׁוּבִים וְהַקִּיף אֵת הָעוֹלָם סָבִיב נִקְדָּה אַחַת, וּמִי הִיא? הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה. הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה הִיא מְרַכֵּז הָעוֹלָם, וּבְאֲמֻצֵּעַ הָאֶרֶץ הַקְּדוּשָׁה הִיא יְרוּשָׁלַיִם. אֲמֻצֵּעַ יְרוּשָׁלַיִם הוּא בֵּית קְדֵשׁ הַקְּדוּשִׁים. וְכָל הַטּוֹב וְכָל הַמְּזוּן שֶׁל כָּל הַיְשׁוּבִים יוֹרֵד לְשָׁם מְלַמְעָלָה, וְאֵין לָךְ מְקוֹם בְּכָל הַיְשׁוּבִים שֶׁלֹּא נִזְוֵן מִשָּׁם].

103. לכאורה יש להקשות, שהרי כל ענין זה של המישוב והמסדר של הכתר, וענין רדיפת המוחין, ובחינת ההכאה והבטישה שהיא עושה את הט' היכלין, שעל ידם משיגים את אור האין סוף, אינו נרמז כלל בדברי תשובתו של ר' יהושע בן חנניה, אלא רבינו מוסיף זאת בדבריו. ונראה לתרץ, כי בודאי שר' יהושע בן חנניה לא רצה לגלות את כל סוד ענין זה לסבי דבי אתונא, שהם גוים. כי באמת עיקר הויכוח שלו איתם היה, שהם טענו כי אין תקוה לישראל חס ושלו, כי כיון שהעיקר הוא מה שנזכה לעתיד לבוא להשיג את אור האין סוף, הרי איך בכלל שייך לבני אדם קרוצי חומר להשיג ענין זה. והוא השיב להם רק את תחילתו של ענין, שעל ידי העלייה של הקדושה מתוך הקליפות, עי"ז משיגים ישראל את ברכת השכל. והם הסתפקו בזה, כי חשבו שיש בכח 'ברכת השכל' להשיג אפילו את אור האין סוף. ורק הוקשה להם (בסמוך), איך אפשר לרדת למקום הקליפות בלי ליפול שם. והראיה לפירושנו, כי גם בהמשך אמר להם 'אֵיתוּ אֶשְׁלִי' - הִינּוּ עַל יְדֵיכֶם וְעַל פְּרָחֶיכֶם יִתְבַּטְּלוּ הַקְּלָפוֹת. כִּי אַתֶּם בְּעֶמְצוּמְכֶם תְּבִיאוּ אֵת בֵּית יִשְׂרָאֵל מִהַגְלוֹת, ע"כ. הרי, שגם לפי הרמז בסודות המלוכשים במעשה, היחס אליהם הוא כגויים, ולכן, בודאי לא יכל לגלות להם את סופו של הענין, כיצד משיגים זאת על ידי בחינת הכתר. ובפרט, שענין 'אמונה' לא שייך בכלל לגוי, כי 'חכמה בגוים תאמין' (איכה רבה ב, יג), אבל 'אין אמונה בגוים', וכל כח הכתר המיישב והמסדר וכו', הוא רק בכח האמונה וכו"ל.

104. כתב בפרדס רמונים (שער כ"ה פרק ד'), וז"ל: **נרצה עתה לבאר על ענין הקליפות שלהם עשר ספירות וז' היכלות כענין הקדושה, כי הם נגד**

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִהַגְלוֹת בְּשִׁמְחָה, כְּמֹו שְׁכֵתוֹב (ישעיה נה, יב) "כִּי בְשִׁמְחָה תֵצְאוּ", וְאִזּוּ יִכְלוּ הַקְּלִפּוֹת לְגַמְרֵי. וְזֶה 'אִיְתוּ אֲשֶׁלִי' – הֵינּוּ עַל יְדֵיכֶם וְעַל פְּרַחְכֶם וְתִבְטְלוּ הַקְּלִפּוֹת. כִּי אַתֶּם פְּעֻצְמֶכֶם

עוֹטָה אוֹר

השמחה של ישראל, והקליפות שהן העצבות גוברות עליה¹⁰⁷, וקדושת השכינה מלוכשת בעשיית המצוות, ועל ידי עשיית המצוות בשמחה, מתבטלות הקליפות ממילא, והשכינה עולה מאליה מבין הקליפות, בלי שאנחנו נצטרך לרדת לשם כדי לבררם¹⁰⁸. וְלַעֲתִיד בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִהַגְלוֹת בְּשִׁמְחָה, כְּמֹו שְׁכֵתוֹב (ישעיה נה, יב) "כִּי בְשִׁמְחָה תֵצְאוּ", וְאִזּוּ יִכְלוּ הַקְּלִפּוֹת לְגַמְרֵי על ידי ריבוי השמחה שתהיה אז, כמו שנתבאר לעיל (אות ב), שהשמחה היא היפך העצבות והגלות, וכל התגברותן היא רק ע"י העצבות, אולם, בכח השמחה, הקדושה מתגברת, ולא נשאר בהן שום חיות, והקליפות כלות לגמרי. וכן גם עכשיו, ישראל אינם צריכים לרדת לקליפות, כדי להוציא את הקדושה, אלא, הן בעצמם יוציאו ויחזירו את הקדושה¹⁰⁹. ואף שעתה יש לנו עדיין עצבות גדולה מחמת הגלות, מ"מ עיקר העבודה היא גם עכשיו לשמח את עצמינו, בזה שנוכיר לעצמנו את השמחה שתהיה לעתיד לבוא בגאולה¹¹⁰.

מקורות ועיונים

והם נתבטלין וכליין לגמרי על ידי השמחה. וזה 'אייתי אשלי' שלא יצטרכו לירד אליכם, רק אתם בעצמיכם ובעל כרחכם תקימו את בית ישראל שנקראים חבל נחלתו, וזה 'ומושחו' - היינו שיתבטלו ויכלו, בבחינת (שמואל ב' ח, ב) "וַיִּמְדְּדִם בְּחֶבֶל הַשָּׁבַב אוֹתָם אַרְצָה" וכו', עכ"ל.

109. פרפראות לחכמה (אות י"ג), וז"ל: לעתיד תגדל השמחה והקדושה כל כך עד שהקליפות יחזירו מעצמם כל הניצוצות הקדושות שביניהם והם יתבטלו לגמרי. אך גם עכשיו יכולין להמשיך בחינה זו כל אחד כפי קדושת עבודתו, והעיקר על ידי עשיית המצוה בשמחה, שעל ידי זה עולין ניצוצות הקדושות מאליהם מבין הקליפות והם כליין ואובדין. רק שאינם כליין ואובדין כל הקליפות לגמרי ממש, כי זה יהיה רק לעתיד. אכן גם עכשיו נמשך גם כן בחינת ביטול הקליפות כפי בחינת בירור ועליית הניצוצות הקדושות שנמשך בכל פעם, וכמו כן הקליפות כליין והולכין, שזה בחינת (שמואל ב' ח, ב) "וַיִּמְדְּדִם בְּחֶבֶל הַשָּׁבַב אוֹתָם אַרְצָה" וכו' איזה להמית ואיזה להחיות, מחמת שיש עדיין איזה ניצוצות הקדושות מבחינת המלכות דקדושה ביניהם, רק שזו המדידה גופא נעשה גם כן ממילא, כאילו הם בעצמם מודדין איזה מהם לכלות ולהמית לגמרי, שזה בחינת ומושחו היינו המדידה לכלות אותם.

110. כתב בלקוטי הלכות (הודאה ו, ט), וז"ל: עָקַר עֲלִית הַקְּדוּשָׁה עַל יְדֵי שְׁמֵחָה, וְלַעֲתִיד תִּגְדַּל הַשְּׁמֵחָה,

וכו', שְׁעַל יְדֵי זֶה מְעֻלִין הַשְּׁכִינָה בְּחִינַת מַלְכוּת מְצֻלָּה מִבֵּין הַקְּלִפּוֹת, וְזוֹכִין לְכָל הַתְּקוּנִים וכו', עכ"ל.

107. פרפראות לחכמה (אות יד), וז"ל: כי מאחר שהקליפות הן בחינת עצבות והקדושה הוא בחינת שמחה, ממילא מובן כי עיקר עליית הקדושה מביניהם הוא על ידי שמחה. ועיין זוהר בלק (ח"ג דף ריב, ב), וז"ל: אָמַר ר' אַבָּא, מַאי דְקָתִיב "כִּי בְשִׁמְחָה תֵצְאוּ" וְגו', אֲלָא כִּד פְּקוּן יִשְׂרָאֵל מִן גְּלוּתָא, שְׁכִינְתָא נְפָקָא עִמָּהוּן, וְעָמָה יְפָקוּן (כאשר יצאו ישראל מהגלות השכינה יוצאת איהם, ואיתה יצאו). הִרְאָה הוּא דְקָתִיב "כִּי בְשִׁמְחָה תֵצְאוּ".

108. כן ביאר בפרפראות לחכמה (אות י"ב), וגם ביאר שם את כל ההקשר בדברי רבינו כאן בתשובת ר' יהושע בן חנניה, וז"ל: השיב להם שאין צורך לירד כלל להיכיל התמורות להעלות משם הקדושה, כמו שמצינו שלעתיד בעת הגאולה האחרונה שתוגדל השמחה מאד עד שיצאו ישראל מהגלות בגשמיות גם כן כמו שכתוב (ישעיה נה, יב) "כִּי בְשִׁמְחָה תֵצְאוּ", אז לא יצטרכו ישראל לירד לבין העכו"ם, ולחפש שם אחר איזה איש ישראל שנטמע בין העכו"ם, רק העכו"ם בעצמם יביאו אותם מנחה לה', וכמו שכתוב (ישעיה סו, כ): "וְהֵבִיאוּ אֶת אֲחֵיכֶם בֵּית יִשְׂרָאֵל", עיין פירש"י שם. והקליפות יתבטלו אז ממילא על ידי גודל ריבוי השמחה. כמו כן גם עכשיו על ידי עשיית המצוות בשמחה, עולה הקדושה מאליה מבין היכלי התמורות, כי הם בעצמם מוכרחים להוציא ולהחזיר ולהעלות ממקומם כל הניצוצות הקדושה שביניהם,

תביאו את בית ישראל מהגלות, הנקראים 'אשלי' הינו "חבל נחלתו" (דברים לב, ט), כמו שכתוב (ישעיה סו, ט) "והביאו את אחיכם בית ישראל", שכל אחד ואחד מהעבדים יביאו בידם את בית ישראל מהגלות, על ידי רבוי השמחה שיהיה בעת הזאת, כמו שכתוב (תהלים קכו, ב-א) "אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים". ועל ידי השמחה יתבטלו הקלפות, בבחינת (שמואל ב' ח, ב) "וימדרם בחבל הששב אותם ארצה" (עין זוהר בלק ח"ג דף קצג). וזה 'מושחו' – הינו המדידה לכלות אותם:

עוטה אור

וזה שאומר ר' יהושע בן חנניה לסבי דבי אתונה שהיו גוים: 'איתו אשלי' – הביאו חבלים, הינו על ידיכם ועל ברחכם יתבטלו הקלפות, כי אתם בעצמכם תביאו את בית ישראל מהגלות, כי ישראל הם הנקראים 'אשלי' – חבלים, הינו "חבל נחלתו" (דברים לב, ט), והראיה שהגוים עצמם מביאים את ישראל מהגלות – כמו שכתוב (ישעיה סו, ט): "והביאו את אחיכם בית ישראל"¹¹¹, הנאמר על הגוים, שכל אחד ואחד מהעבדים יביאו בידם את בית ישראל מהגלות, אפילו את אותם הרחוקים שנטמעו בין הגוים. וכל זה על ידי רבוי השמחה שיהיה בעת הזאת, כמו שכתוב (תהלים קכו, ב-א): "אז יאמרו בגוים הגדיל ה' לעשות עם אלה וכו', היינו שמחים", הרי, שלעתיד לבוא תהיה לעם ישראל שמחה גדולה, ועל ידי השמחה יתבטלו הקלפות.

ומה שנתבאר, שאייתו אשלי ומושחו, רומז על כליו ומיתת הקליפות והעכו"ם, והו' בבחינת הכתוב בדוד המלך (שמואל ב' ח, ב): "ויך את מואב, וימדרם בחבל הששב אותם ארצה", שהשכיב דוד את אנשי מואב

מקורות ועיונים

הוא ממשיך השגחה מקץ האחרון וכו', עין שם. וכן הוא כאן, שרבי יהושע בן חנניה השיב להם, שפסוף האחרון בצאת ישראל מהגלות – תגדל השמחה מאד, שזהו בחינת 'איתו אשלי ומושחו' וכו', כמו שכתוב שם. ורמז בזה, שבה בעצמו מוציאים כל נפש ונפש מישראל מגלותו גם עתה, שעקר הגלות הוא העצבות כנ"ל, והעצה היא – שיזכיר את עצמו בסוף האחרון, שסוף כל סוף יושיע ה' את ישראל בנדאי בכלל ובפרט, ועל ידי זה יוכל לשמח את עצמו גם עתה. ועל ידי זה יצא מגלותו, מבחינת היכלי התמורות, ויברר הקדשה משם, עד שיזכה להשיג אור האין סוף וכו', עכ"ל.

111. לשון הפסוקים (ישעיה סו, ט-ז): "ושמתי בהם אות ושלחתי מהם פליטים אל הגוים תרשיש פול ולוד וגו' והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בפסוסים ובכרכב ובצבאים ובכפרדים ובכפרות על הר קדשי ירושלים". ופירש במצודת דוד, וז"ל: אותם העכו"ם שישאל הם בתוכם כשישמעו הפלא הגדול שיעשה המקום במחנה גוג ומגוג יביאו את ישראל בסוסים ובכרכב וכו' למנחה לה'.

ועל ידי זה יצאו מהגלות וכו' עין שם. וקשה לכאורה, כי כלל דברי רבנו שם הוא, שהשיב להם, שלעתידי בצאת מהגלות תגדל השמחה מאד, ועל ידי זה יתבטלו הקלפות וכו' עין שם. ואם בן קשה, כי עדין אין אנו מבינים מה נעשה אנחנו עתה בעומק הגלות הזו, שעקר הגלות הוא העצבות וכו'. ובמה נזכה עתה לזה לשמח נפשנו להכניע הקלפות לצאת מגלות הנפש שהיא העצבות שמתגבר בכל יום? כי זה ידוע, שהעקר להמשיך עלינו גם עתה בחינת הגאולה, בבחינת "קרכה אל נפש גאולה" (תהלים סט, ט), כמו שאומרים בשם הפעל שם טוב ז"ל (דגל מחנה אפרים, פרשת בלק, דבור המתחיל 'זל'), וכל דברי הצדיקים, בפרט דברי אדמו"ר ז"ל כלם הם עצות להחיות נפשתינו, עתה גם עתה, כל אחד ואחד בכל מקום שהוא. ואם בן צריכין להתבונן בדבריו הנ"ל מה נעשה עתה אף יוציאו מהיכלי התמורות שהוא על ידי שמחה, אף נזכה לשמחה עתה בגלות המר הזו שמתגבר העצבות בכלליות ובפרטיות על כל נפש ונפש מישראל. אף הוא על פי המבאר בדבריו ז"ל במקום אחר (לקמן תורה א', שששקדוש ברוך הוא רוצה להושיע את ישראל,

עושה אור

על הארץ, ומדד מלוא שני חבלים להמית, ומלוא החבל להחיות והיו לו לעבדים, הרי, שמדידה בחבל רומזת על הריגה וכילוי העכו"ם¹¹², וזה: 'מוֹשְׁחוּ' - תמדדו, הִינּוּ הַמְדִירָה לְכָלֹת אוֹתָם.

מקורות ועיונים

בגין כך אָחִיד בְּחֶבֶל, וּפְשִׁיט חֶבֶל, עַל מַה דְּעַבְדוּ בְּהוּא חֶבֶל נְחֹלֶת ה'. [נתרגום: אָז שְׂרָתָה רוּחַ הַקִּדְּשׁ עַל דָּוָד, אָמַר לוֹ דָּוָד, כְּשִׁמְדִּיתִי אֶת כָּל הָעוֹלָם וְהַפְלִיתִי גוֹרְלוֹת, יִשְׂרָאֵל חֶבֶל נְחֹלְתוֹ הָיוּ, זְכַרְתִּי מַה שֶּׁעָשׂוּ מוֹאֵב בְּחֶבֶל נְחֹלְתוֹ. מַה פְּתוּב? "וַיִּמְדְּם בְּחֶבֶל", בְּאוֹתוֹ חֶבֶל נְחֹלֶת ה'. כָּל אוֹתָם שֶׁהָיוּ מְאוֹתוֹ זָרַע, אוֹתוֹ חֶבֶל אָחִיד בְּהֶם. פְּתוּב "מְלֵא הַחֶבֶל" מַה זֶה מְלֵא הַחֶבֶל? אֵלֶּא אוֹתוֹ שֶׁפְּתוּב "מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ". וְהִיא אוֹמֵר, זֶהוּ לְהַחֲיוֹת וְזֶהוּ לְהַמִּית. וְאוֹתוֹ חֶבֶל אָחִיד בְּאוֹתָם שֶׁנִּרְאוּ לְהַמְתָּהּ. בְּגִלְל זֶה אָחִיד בְּחֶבֶל, וּפְשִׁיט חֶבֶל עַל מַה שֶּׁעָשׂוּ בְּאוֹתוֹ חֶבֶל נְחֹלֶת ה'.]

112. כמבואר ענין זה בזהר פרשת בלק (ח"ג דף קצ).
 וז"ל: כְּדִין שְׂרָאת רוּחַ קוֹדֶשָׁא עַל דָּוָד. אָמַר לֵיהּ, דָּוָד, כִּד כָּל עֲלָמָא מְדִידְנָא, וְאִפְּלִנָּא עַדְבִּין, יִשְׂרָאֵל "חֶבֶל נְחֹלְתוֹ" (דברים לב, ט) הָיוּ, דְּכִינָּא מַה דְּעַבְדוּ מוֹאֵב בְּחֶבֶל נְחֹלְתוֹ (היינו, שהנקמה היתה על שהחטיאו את ישראל בכנות מואב). מַה פְּתוּב "וַיִּמְדְּם בְּחֶבֶל", בְּהוּא חֶבֶל נְחֹלֶת ה'. כָּל אִינוּן דְּהוּוּ מִהוּא וְנִרְעָא, הוּא חֶבֶל אָחִיד בְּהוּ. פְּתוּב (שמואל ב' ח, ב) "מְלֵא הַחֶבֶל", מַהוּ מְלֵא הַחֶבֶל. אֵלֶּא הוּא דְּכְתוּב (ישעיה ו, ג) מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, וְהוּא אָמַר דָּא הוּא לְאַחֲיָא, וְדָא הוּא לְקַטְלָא. וְהוּא חֶבֶל אָחִיד בְּאִינוּן דְּאַתְחִזוּן לְקַטְלָא.